

De Draai te Heerhugowaard

Inventarisatie beschermde soorten in het kader van de natuurwetgeving

De Draai te Heerhugowaard

Inventarisatie beschermde soorten in het kader van de
natuurwetgeving

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

G&G-rapport 2023-208

Datum	6 december 2023
Versie	v2

Gecontroleerd door: T.S. van der Meer

Titel: De Draai te Heerhugowaard
 Projectcode bureau: 2023-208
 Projectleiding: Ir. R. de Beer
 Veldwerk: J.R. Fokkens, F. Lang, I. Buth, M. Buth
 Opdracht: Gemeente Dijk en Waard
 Akkoord voor uitgave: Teamleider Van der Goes en Groot
 Paraaf:

De onderstaande toetsing is gebaseerd op de plannen zoals aangegeven door de opdrachtgever. Bij wijziging van plannen, werkperioden, of werkwijzen kunnen andere conclusies en aanbevelingen met betrekking tot de effecten op beschermde soorten van toepassing zijn.

De bevindingen die zijn beschreven in onderliggende ecologische beoordeling worden over het algemeen gedurende een periode van drie jaar na de verschijningsdatum van dit rapport als geldend gezien, mits omstandigheden in het beschreven gebied niet te sterk zijn gewijzigd.

Ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot; opdrachtgever vrijwaart Ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot is door Certiked gecertificeerd overeenkomstig de eisen van ISO 9001:2015, op basis van het Certiked Model 2015.

Het Ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB).

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G

Hazenkoog 35-A

2295 RV Kwintsheul

1822 BS Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding tot het onderzoek	5
1.2	Doel van het onderzoek.....	5
1.3	Ligging van het plangebied	5
1.4	Geplande werkzaamheden	7
1.5	Leeswijzer	7
2	Methode	8
2.1	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten	8
2.1.1	Huismus	8
2.1.2	Boomvalk, Buizerd, Havik, Sperwer en Ransuil	10
2.2	Vleermuizen	11
2.2.1	Veldbezoeken	11
2.3	Grondgebonden zoogdieren.....	16
2.4	Amfibieën.....	19
2.4.1	Rugstreeppad	19
3	Resultaten broedvogels	22
3.1	Huismus	22
3.2	In bomen broedende roofvogels	22
4	Resultaten vleermuizen	23
4.1	Gewone dwergvleermuis.....	23
4.2	Ruige dwergvleermuis	26
4.3	Laatvlieger.....	27
4.4	Rosse vleermuis	27
4.5	Watervleermuis	28
5	Resultaten grondgebonden zoogdieren	30
6	Resultaten Rugstreeppad	32
7	Effectbeoordeling en maatregelen	33
7.1	Huismus	33
7.2	Roofvogels en uilen	33
7.3	Overige broedvogels.....	34
7.4	Vleermuizen.....	34

7.5	Grondgebonden zoogdieren	35
7.6	Amfibieën	35
7.7	Zorgplicht	35
8	Conclusies en aanbevelingen	37
9	Aanbevolen en geraadpleegde literatuur	39
10	Bijlagen	41

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

Er bestaan plannen een gebied aan Krusemanlaan, Oosttangent en Oosterweg te Heerhugowaard herin te richten. Heerhugowaard ligt in de gemeente Dijk en Waard in de provincie Noord-Holland. In het plangebied wordt de nieuwbouwwijk 'De Draai' uitgebreid.

Het is mogelijk dat vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten, vleermuizen, kleine marterachtigen of Rugstreeppadden verblijven in het plangebied. Ook is het mogelijk dat deze soorten het plangebied gebruiken als onderdeel van hun leefgebied. De aanwezigheid van deze potentie is aangegeven in een eerder uitgevoerde 'ecologische quickscan' (FOKKENS & LANG, 2023).

Om dit nader te onderzoeken heeft Gemeente Dijk en Waard opdracht gegeven aan ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot een inventarisatie uit te voeren naar deze soorten.

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode april-september 2023. De inventarisatie is uitgevoerd door medewerkers van bureau Van der Goes en Groot. Dit rapport doet verslag van het onderzoek.

1.2 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het voorkomen en de verspreiding van Huismus, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Sperwer, vleermuizen, kleine marterachtigen en Rugstreeppad binnen het plangebied.

1.3 Ligging van het plangebied

In Figuur 1 is de ligging van het plangebied aangegeven.

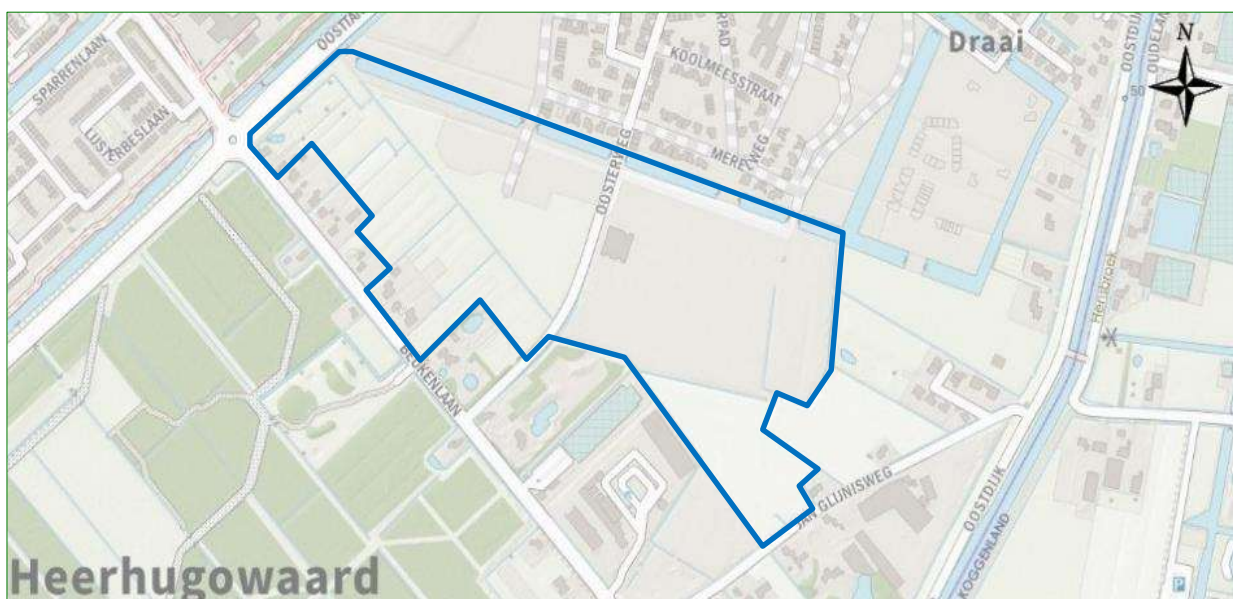
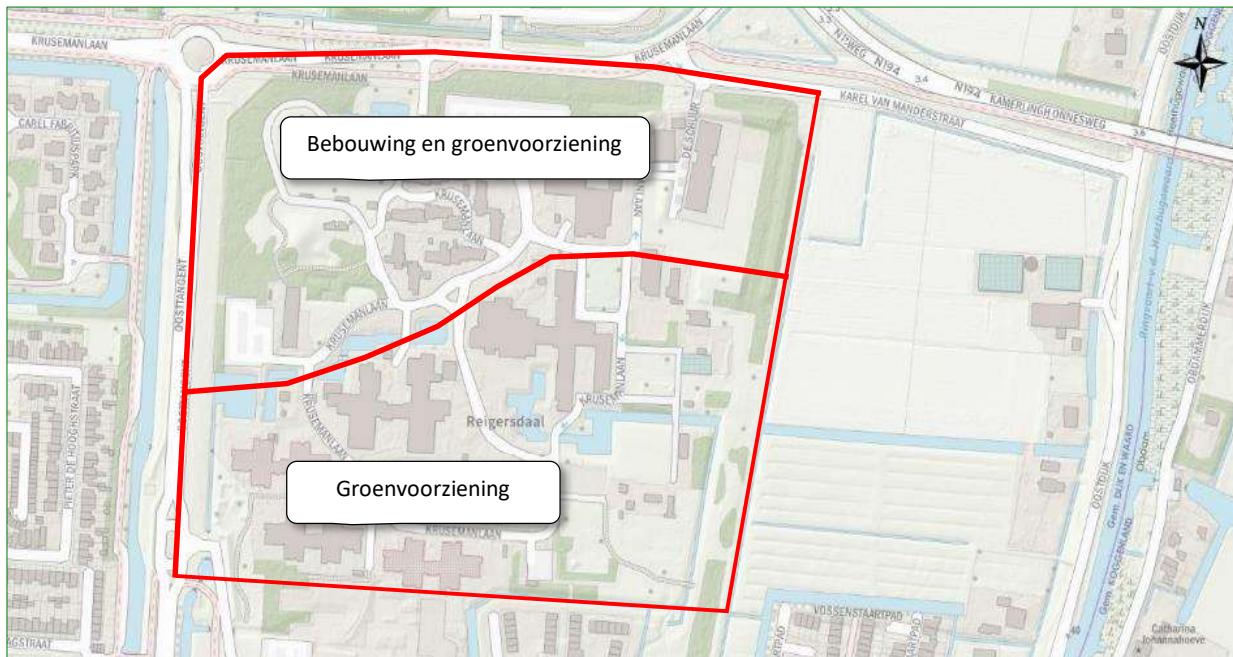
Het plangebied bestaat uit twee delen. Het noordelijke deel bestaat uit diverse gebouwen, bosschages, bomen, wateren en struweel. Dit deel is verder te verdelen in een deel waar de bebouwing onder de oude ontheffing reeds is gesloopt maar nog wel groenvoorziening aanwezig blijft en een deel waar zowel bebouwing als groenvoorziening aanwezig zijn als de ontheffing afloopt. Het zuidelijke gebied betreft een braakliggend terrein met onder andere weilanden en bouwkvelds.

Het plangebied ligt in de noordoostelijke punt van Heerhugowaard omringd door voornamelijk nieuwbouwwijken. Ten noorden van het plangebied loopt het treinspoor van Alkmaar naar Hoorn.

Zuidwestelijk van het plangebied is een groot park genaamd 't Waarderhout. Oostelijk van het plangebied zijn voornamelijk weilanden en akkerlanden.

Figuur 1.

De ligging van het plangebied noordelijk deel (rood omlijnd met onderverdeling naar nog te verwachten ecologisch gevoelige werkzaamheden) en zuidelijk deel (blauw omlijnd).

1.4 Geplande werkzaamheden

De bebouwing in het plangebied zal(verder) worden gesloopt. Op de locatie waar de huidige bebouwing staat wordt nieuwbouw gerealiseerd. Daarnaast zal het aanwezige groen deels worden verwijderd.

De ecologisch gevoelige werkzaamheden zullen bestaan uit sloop van bebouwing met zware constructiewerkzaamheden, benodigd hak-, breek- en zaagwerk, het verwijderen van de vegetatieve toplaag, het vergraven van de bodem en oevers, het opbrengen van grond en het kappen en rooien van bomen en struiken. Daarbij kunnen dieren en planten beschadigd, verwond, verdrukt of gedood worden. Ook kunnen verblijfplaatsen van dieren of groeiplekken van planten beschadigd of vernield worden.

Bij de uitvoering van de werkzaamheden kan door geluid, trillingen, licht, verandering van microklimaat en de belemmerende werking van steigers, verstoring optreden van (beschermde) soorten.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de methode van het onderzoek beschreven.

In hoofdstuk 3-6 worden de resultaten beschreven en wordt aangegeven welke soorten zijn aangetroffen binnen en eventueel nabij het plangebied.

In hoofdstuk 7 wordt ingeschat in hoeverre deze soorten negatieve effecten kunnen ondervinden door de uit te voeren werkzaamheden welke specifieke maatregelen eventueel noodzakelijk zijn en of een ontheffing van de Wnb noodzakelijk is.

Ten slotte bevat hoofdstuk 8 de conclusies met noodzakelijke vervolgstappen. Indien van toepassing worden aanbevelingen gedaan.

Hoofdstuk 9 tenslotte, geeft een overzicht van de gebruikte literatuur. In de bijlages is aanvullende informatie opgenomen over de geldende wetgeving en de gebruikelijke procedures bij een vergunnings- en/of ontheffingsaanvraag. Eventueel zijn (indien relevant) verspreidingskaarten opgenomen.

2 Methode

2.1 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Alleen vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond zijn beschermd, zijn geïnterviewd tijdens het onderzoek. Het betreft in dit geval de Huismus en in bomen broedende roofvogels. Deze soorten komen voor in de omgeving van het plangebied (NDFP 2013-2023, FOKKENS & LANG, 2023) en kunnen gevestigd zijn in de aanwezige bebouwing en bomen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden in het plangebied.

Tijdens de inventarisatie is ook gelet op eventueel andere aanwezige jaarrond beschermde broedvogels of andere beschermde soorten.

Alle waarnemingen zijn op locatie gekarteerd. De codes zijn gestipt met behulp van een mobiele telefoon of veldtablet.

Voorafgaand aan onderzoek naar alle in bomen broedende roofvogels wordt, voordat bomen bebladerd zijn, het plangebied in een eerste bezoekeronde geïnterviewd op grote nesten die geschikt kunnen zijn voor de betrokken soorten. Ook eventuele activiteit van betrokken soorten wordt uiteraard genoteerd.

2.1.1 Huismus

Het onderzoek is uitgevoerd conform het KENNISDOCUMENT HUISMUS, VERSIE 2.1, BIJ12 februari 2023.

Het plangebied is op 14 april en 25 april 2023 bezocht om de verblijfplaatsen en terreingebruik van Huismussen te inventariseren, zie Tabel 1.

Tussen de verschillende bezoekerondes lag minimaal tien dagen. De bezoeken vonden allen plaats minimaal één uur na zonsopkomst en één uur voor zonsondergang en niet tussen 12:00 en 15:30, wanneer de activiteit soms lager is dan gedurende de ochtend- en avonden. Twee van de rondes zijn gelopen tijdens de optimale onderzoeksperiode (1 april t/m 15 mei).

Tijdens de veldbezoeken was geen sprake van langdurig geluidshinder, substantiële neerslag, zware bewolking en werd niet geïnterviewd bij een windkracht hoger dan 4 Bft of te hoge- of lage temperaturen.

Tabel 1.
Overzicht bezoekerondes inventarisatie Huismus.

Ronde/ Datum	Tijd	Duur	Weersomstandigheden
Ronde 1 14 april	7:50-10:10	2 uur 20 min.	ZO 3 bft, 9,4°C, 4/8
Ronde 2 25 april	8:45-11:40	2 uur 55 min.	NW 3 bft, 6,5°C, 6/8

Door langzaam rond te lopen en te luisteren en te posten wordt duidelijk of de Huismus aanwezig is binnen het plangebied en waar deze verblijft. Bij elke ronde van het onderzoek is het gehele plangebied bezocht. Tijdens het onderzoek is gebruik gemaakt van verrekijker met 8x of 10x vergroting.

Zowel nestindicatieve waarnemingen als waarnemingen van (territoriale) vogels in geschikt broedbiotoop zijn op locatie gekarteerd. De waarnemingen van de Huismus zijn zo exact mogelijk op de daadwerkelijke nestlocatie gekarteerd. Indien mogelijk werd gewacht met het stippen tot vogels op of nabij de daadwerkelijke nestplaats (zoals op dakgoten, pannendaken en naast dakkapellen) aanwezig waren.

De locaties van de stippen zijn vervolgens gebruikt om kaarten te maken. Na afloop van de bezoekrondes zijn de stippen per ronde geïnterpreteerd, handmatig geclusterd en is het aantal territoria bepaald. Hierbij is een kleinere fusieafstand van ongeveer 25 meter tussen nestindicerende waarnemingen genomen (in verband met kans op ondertellen), dan de vaste fusieafstand van 100 meter zoals bij de BMP methode van SOVON wordt gehanteerd. Bij territorium-indicerende waarnemingen is wel de vaste fusie-afstand van SOVON (100 meter) aangehouden.

Vanwege de grootte van het plangebied werden de bezoekrondes uitgevoerd door één persoon maar werd de inventarisatieduur per bezoekronde verhoogd.

Ook tijdens andere onderzoeken, zoals het onderzoek naar roofvogels, kleine marterachtigen en vleermuizen, is gelet op de aanwezigheid van Huismussen.

In gaten op dakranden en onder dakpannen is (enige) potentie voor broedende Huismussen.

2.1.2 Boomvalk, Buizerd, Havik, Sperwer en Ransuil

Het onderzoek is uitgevoerd conform het KENNISDOCUMENT BUIZERD, VERSIE 1.0, BIJ12 juli 2017.

Er zijn vijf bezoeken uitgevoerd in de periode van april t/m juli. De inventarisaties zijn tijdens goede weersomstandigheden uitgevoerd.

Aanwezige nesten zijn gecontroleerd tijdens het onderzoek. Er is gelet op uit nest stekende staarten, aanwezigheid van kraaien, wegvliegende of roepende vogels. Ook is gezocht naar sporen die de aanwezigheid van een nestplek aannemelijk maken zoals braakballen, vers loof op de nesten, plukresten of krijtstrepen.

In de directe omgeving van het plangebied is ook gekeken naar aanwezige roofvogels.

Ook tijdens andere onderzoeken (met name het vleermuisonderzoek) is gelet op de aanwezigheid van roofvogels en uilen. Tijdens bezoeken overdag is gelet op mogelijk aanwezige roofvogels en tijdens onderzoeken in de avond is vooral gelet op eventueel aanwezige Ransuilen.

Tabel 2.

Bezoekdatums en omstandigheden onderzoek roofvogels.

Ronde	Datum	Weer
1	14 april 2023	ZO 3 bft, 9,4°C, 4/8
2	25 april 2023	NW 3 bft, 6,5°C, 6/8
3	1 mei 2023 (avondronde)	NW 2 bft, 11,7°C, 7/8
4	10 mei 2023	W 2 bft, 12,7°C, 8/8
5	13 juli 2023	W 4 bft, 18,2°C, 5/8

2.2 Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen zijn beschermd krachtens de Wet natuurbescherming onder het regime van de Habitatrichtlijn.

Het doel van het onderzoek is de aanwezigheid en verspreiding van vleermuizen in het plangebied in kaart te brengen. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van richtlijnen uit het protocol voor vleermuisinventarisaties, opgesteld door het Vleermuisvakberaad (VLEERMUISVAKBERAAD, 2021).

Voorafgaand aan het onderzoek is op grond van de eerder uitgevoerde ecologische quickscan en de aanwezige biotopen nagegaan welke soorten vleermuizen redelijkerwijs of mogelijk te verwachten zijn binnen het onderzoeksgebied.

Het onderzoek is op grond daarvan in dit geval met name gericht op de algemenere gebouwbewonende soorten: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Omdat voorheen een verblijfplaats van Baardvleermuis werd aangetroffen binnen het plangebied heeft het onderzoek zich ook gericht op deze soort.

Vanwege specifieke geschiktheid en aanwezigheid van diepere boomholtes zijn ook Gewone grootoorvleermuis, Watervleermuis en Rosse vleermuis meegenomen in de initiële onderzoekopzet.

Uiteraard is tijdens het onderzoek ook gelet op aanwezigheid van andere soorten vleermuizen in het plangebied. Bij het aantreffen van 'bijzondere' soorten zoals Meervleermuis, welke mogelijk verblijvend aanwezig zijn binnen het plangebied, worden het aantal bezoeken en/of rondetijden aangepast op het protocol voor de desbetreffende soort.

2.2.1 Veldbezoeken

Door middel van veldonderzoek zijn de aanwezigheid en verspreiding van vleermuizen in het plangebied onderzocht. Er zijn in totaal 5 rondes uitgevoerd in de periode mei tot en met september 2023. Het aantal rondes is op voorhand, op grond van potentie van verwachte soorten en gebruiksfuncties bepaald.

Vanwege de grootte van het onderzoeksgebied is het plangebied opgedeeld in vier deelgebieden. Ieder deelgebied wordt één keer per ronde bezocht. Tussen de rondes per deelgebied wordt altijd rekening gehouden met de voorgeschreven periodes conform het vleermuisprotocol (VLEERMUISVAKBERAAD, 2021).

Het plangebied kan door vleermuizen op verschillende manieren worden gebruikt, bijvoorbeeld als verblijfplaats, als (onderdeel van) een vliegroute of als foerageergebied. Deze gebiedsfuncties zijn tijdens het veldwerk onderzocht.

Tijdens de quickscan en de eerste ronde van het onderzoek zijn de relevante elementen, zoals (randen van) opgaande begroeiing, wateren, lijnvormige structuren en luwe en donkere terreindelen in beeld gebracht. Daarnaast zijn de aanwezige gebouwen en bomen geïnspecteerd op aanwezigheid van gaten, holtes, kieren en spleten.

Bij dit onderzoek en tijdens alle bezoeken is met behulp van een sterke zaklamp bij inspecteerbare delen van het plangebied en bij mogelijke verblijfplaatsen gezocht naar sporen van gebruik zoals keutels op verhardingen, poepstrepen bij gaten, vraatresten.

Daarnaast is tijdens alle bezoeken van het onderzoek gekeken naar de aanwezigheid van vliegroutes en foerageergebieden in het plangebied. Deze gebruiksfuncties zijn vooral te verwachten in luwe terreindelen van het plangebied en langs lijnvormige landschapselementen.

Bij het bepalen en vaststellen van soorten, aantallen en terrein-gebruik van vleermuizen wordt gebruik gemaakt van batdetectors (beschikbare modellen Pettersson D240x en Echo Meter Touch Pro). Op de onderzoekslocatie was altijd visuele- en audioweergave van de opgevangen pulsen mogelijk en er was altijd de mogelijkheid geluiden en/of pulsen op te nemen met opnameapparatuur (Echo Meter Touch Pro en Tascam DR-05X).

Tijdens het onderzoek werd tevens gebruik gemaakt van warmtebeeld-apparatuur (Lahoux Spotter Elite 35V, Lahoux spotter Pro V). Hiermee kunnen vliegpatronen van baltsende en foeragerende dieren en eventuele vliegroutes van langsvliegende vleermuizen beter in beeld gebracht worden. Ook kunnen de aanwezige aantallen vleermuizen nauwkeuriger worden ingeschat en kan in volledige donkere situaties (zoog)zwermactiviteit, late uitvliegers en terugvliegende dieren naar verblijfplaatsen worden opgemerkt zonder dat hier (kunst)licht voor nodig is. Hierdoor wordt onnodige verstoring van vleermuizen en omwonenden voorkomen.

De eerste kraam- en zomerrondes (KZ1 t/m KZ3) aan het begin van de zomer, zijn met name gericht geweest op het in kaart brengen van zwermactiviteit bij kraam- of zomerverblijven en in- en uitvliegende dieren. Zwermactiviteit treedt met name op aan het einde van de nacht en wordt onderzocht door op kansrijke plekken te posten en/of door in een laag tempo door het plangebied te surveilleren. Bij een avondbezoek wordt gepost op kansrijke plekken (uitvlieglocaties). De avondrondes worden vooral ingezet om de aanwezigheid en terreingebruik van Laatvlieger vast te stellen.

Nachtelijk onderzoek naar vleermuizen met behulp van een batdetector (archieffoto G&G)

De laatste rondes (P1 en P2) zijn vooral gericht geweest op het vaststellen van paarverblijven en baltsactiviteit. De P1 rondes (eind augustus) is om middernacht gelopen om baltsactiviteit van Ruige dwergvleermuis later in de nacht in beeld te brengen. De P1 ronde is tevens laat ingezet om middernachtelijke zwermactiviteit van Gewone dwergvleermuis vast te kunnen stellen. Deze zwermactiviteit vormt een sterke aanwijzing voor de aanwezigheid van een winterverblijf.

Vanwege de grootte van de bebouwing en het grote aantal potentieel geschikte plekken en de positie daarvan voor met name verblijfsgebruik van vleermuizen, is het onderzoek in het voorjaar uitgevoerd door 10 personen.

In het najaar is het niet noodzakelijk vanaf vaste punten het snelle uitvliegen van vleermuizen te volgen en is het onderzoek gericht op langduriger aanwezige sociaal roepende, uit (paar)verblijf roepende, baltsende of zwermdende vleermuizen waarbij een minder hoge inspanning voldoet. In het najaar is het onderzoek uitgevoerd door vijf personen.

Vanwege de grootte van het plangebied en de aantal vereiste aantal onderzoekers is deze onderverdeeld in vier deelgebieden, welke apart bezocht zijn. Hierdoor waren bezoekerondes gemakkelijker ideaal te plannen en werd het plangebied meer verspreid door het seizoen bezocht.

Tijdens de veldbezoeken was geen sprake van substantiële neerslag en werd er niet geïnventariseerd bij een windkracht hoger dan 4 Bft of bij temperaturen lager dan 8 °C.

Een overzicht met de datums, rondetijden, weersomstandigheden en de onderzoeksofzet van de uitgevoerde onderzoeksrondes/alle bezoeken per ronde wordt weergegeven in Tabel 3.

Tijdens het onderzoek naar vleermuizen is ook gelet op eventuele verblijfplaatsen van Ransuilen of aanwezigheid van Rugstreepvaders.

Tabel 3.

Overzicht van de veldbezoeken (per deelgebied) ten behoeve van het vleermuisonderzoek in het plangebied per ronde ("KZ" = kraamkolonie- en zomerverblijfronde en "P" = paarverblijfronde).

Datums KZ1/ deelgebied	Tijd	Duur	Weersomstandigheden	Opzet
deelgebied 1 22 mei	21:30-0:00	2,5 uur	NW 3 bft, 16,8°C, 4/8	avondbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
deelgebied 2 21 mei	21:30-0:00	2,5 uur	N 3 bft, 16,3°C, 6/8	avondbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
deelgebied 3 19 mei	21:30-0:00	2,5 uur	NO 3 bft, 13,6°C, 5/8	avondbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
deelgebied 4 18 mei	21:30-0:00	2,5 uur	NO 3 bft, 10,5°C, 7/8	avondbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
Datums KZ2/ deelgebied	Tijd	Duur	Weersomstandigheden	Opzet
deelgebied 1 15 juni	22:00-0:30	2,5 uur	NO 2 bft, 20,9°C, 0/8	avondbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
deelgebied 2 18 juni	22:00-0:30	2,5 uur	ZO 3 bft, 22,5°C, 8/8	avondbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
deelgebied 3 17 juni	22:00-0:30	2,5 uur	N 2 bft, 20,6°C, 6/8	avondbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
deelgebied 4 14 juni	22:00-0:30	2,5 uur	NO 3 bft, 20,8°C, 0/8	avondbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
Datums KZ3/ deelgebied	Tijd	Duur	Weersomstandigheden	Opzet
deelgebied 1 15 juli	2:30-5:30	3 uur	ZW 3 bft, 20,4°C, 5/8	ochtendbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
deelgebied 2 15 juli	2:30-5:30	3 uur	ZW 3 bft, 20,4°C, 5/8	ochtendbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
deelgebied 3 14 juli	2:30-5:30	3 uur	ZO 3 bft, 19,1°C, 8/8	ochtendbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
deelgebied 4 11 juli	2:30-5:30	3 uur	ZW 2 bft, 21°C, 8/8	ochtendbezoek kraamkolonies, zomerverblijven, terreingebruik
deelgebied 5 11 juli	2:30-4:30	2 uur	ZW 2 bft, 21°C, 8/8	ochtendbezoek terreingebruik

Datums P1/ deelgebied	Tijd	Duur	Weersomstandigheden	Opzet
deelgebied 1 20 augustus	21:00-01:00	4 uur	W 2 bft, 19,3°C, 2/8	Avond-middernachtbezoek paarverblijven, zwermactiviteit, terreingebruik
deelgebied 2 21 augustus	21:00-01:00	4 uur	W 2 bft, 19,3°C, 5/8	Avond-middernachtbezoek paarverblijven, zwermactiviteit, terreingebruik
deelgebied 3 22 augustus	21:00-01:00	4 uur	ZW 3 bft, 18,8°C, 5/8	Avond-middernachtbezoek paarverblijven, zwermactiviteit, terreingebruik
deelgebied 4 23 augustus	21:00-01:00	4 uur	W 2 bft, 18,8°C, 5/8	Avond-middernachtbezoek paarverblijven, zwermactiviteit, terreingebruik
Datums P2/ deelgebied	Tijd	Duur	Weersomstandigheden	Opzet
deelgebied 1 13 september	20:00-02:00	6 uur	W 2 bft, 19°C, 7/8	Avond-middernachtbezoek paarverblijven, zwermactiviteit, terreingebruik
deelgebied 2 14 september	20:00-02:00	6 uur	W 2 bft, 19°C, 7/8	Avond-middernachtbezoek paarverblijven, zwermactiviteit, terreingebruik
deelgebied 3 15 september	20:00-02:00	6 uur	W 2 bft, 19°C, 7/8	Avond-middernachtbezoek paarverblijven, zwermactiviteit, terreingebruik
deelgebied 4 15 september	20:00-02:00	6 uur	W 2 bft, 19°C, 7/8	Avond-middernachtbezoek paarverblijven, zwermactiviteit, terreingebruik
deelgebied 5 15 september	21:00-23:00	2 uur	W 2 bft, 19°C, 7/8	Avond-middernachtbezoek Terreingebruik

2.2.2 Relatie met het vleermuisprotocol

Het vleermuisprotocol is een richtlijn op grond waarvan het onderzoek zo goed mogelijk is uitgevoerd. Dit houdt in dat de uiteindelijke onderzoeksopzet is gebaseerd op grond van aanwezige biotopen en potenties in het onderzochte plangebied. In het geval van het betreffende plangebied zijn de hieronder genoemde keuzes gemaakt om de resultaten te optimaliseren.

Omdat er bij het onderzoek naar vleermuizen gewerkt wordt met deelgebieden, wordt het onderzoeksgebied in totaal veel vaker bezocht. Hierdoor wordt de kans op het vinden van (grote) verblijven vergroot en is de kwaliteit van het onderzoek beter.

Het zuidelijk deel van het plangebied is alleen onderzocht op terreingebruik. Omdat geen bebouwing en bomen aanwezig zijn, wordt geen verblijf verwacht en is hier maar tweemaal twee uur geïnventariseerd, deelgebied 5 (KZ3 en de P2).

De aanwezige bebouwing binnen het plangebied is laag, wordt onregelmatig verwarmd en heeft weinig bufferende capaciteit ten aanzien van warmte. Daarom worden geen bijzondere constante en

koele microklimaten verwacht ten aanzien van warmte en vocht en is de bebouwing naar verwachting niet geschikt als (massa)winterverblijf voor Gewone dwergvleermuis. Het middernachtzwermen van deze soort wordt daarom niet op voorhand verwacht.

Tijdens de najaarsbezoeken is echter ook op nachtelijk zwermgedrag gelet. Bij (massa)winterverblijven is dit gedrag ook eerder in de nacht waarneembaar en kan dit gedurende langere tijd, tot ver in september, doorgaan.

2.3 Grondgebonden zoogdieren

Alleen grondgebonden zoogdiersoorten die onder de Wet natuurbescherming zijn beschermd en die geen (provinciale) vrijstelling hebben, zijn geïnterviewd tijdens het onderzoek. Het betreft in dit geval de Bunzing, Wezel en Hermelijn.

Tijdens de inventarisatie is ook gelet op eventueel andere beschermde soorten. Alle waarnemingen en de locaties van geplaatste onderzoeksmaterialen zijn op locatie gekarteerd met behulp van een veldtablet.

2.3.1 Kleine marterachtigen

Tijdens de inventarisatie is de aanwezigheid van kleine marterachtigen (Bunzing, Hermelijn en Wezel) en de bijbehorende gebruiksfuncties van deze soorten binnen het plangebied onderzocht. Bij het onderzoek zijn ook alle waarnemingen van andere (zoog)dieren op de camera's genoteerd.

Het onderzoek is uitgevoerd conform het document WEZEL, HERMELIJN EN BUNZING BESCHERMD IN NOORD-HOLLAND. Dit document opgesteld door de provincie Noord-Holland, is een handreiking voor het uitvoeren van onderzoek naar kleine marterachtigen.

Om een beeld te krijgen van de aanwezigheid en de verspreiding van de kleine marterachtigen binnen het plangebied is bij de inventarisatie gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksmethoden. In totaal zijn 6 cameravallen, twaalf struikrovers en zijn zestig sporenbuizen gebruikt bij dit onderzoek.

In totaal zijn er drie bezoeken afgelegd aan het plangebied. De bezoeken zijn uitgevoerd op 1 mei 17 mei en op 30 mei 2023, zie Tabel 4.

Tijdens het eerste bezoek worden de onderzoeksmaterialen uitgezet. Op basis van de inrichting van het plangebied wordt in het veld bepaald welke locaties de hoogste trefkans hebben voor het vaststellen van de betreffende soorten. Hierbij wordt gelet op de aanwezige geschikte biotopen, foerageergebieden, lijnvormige structuren als watergangen, takkenrillen en randen van bosschages, passagepunten (wissels) en plaatsen met veel dekking. Bij het

uitzetten van het materiaal wordt daarnaast ook altijd lokvoer geplaatst, zoals sardientjes uit blik.

De cameravallen, struikrovers en sporenbuizen worden over het hele gebied verspreid geplaatst. Een kaart met de exacte locaties van de uitgezette onderzoeksmaterialen in het plangebied is opgenomen in Bijlage 1.

Tijdens een tweede bezoek worden de onderzoeksmaterialen gecontroleerd op functionaliteit. Hierbij worden (indien nodig) sporenbuizen voorzien worden van nieuw sporenpapier en worden batterijen en geheugenkaartjes van de camera vervangen. Eventueel kan er bij dit bezoek ingegrepen worden als de camera scheef hangt of de sensor te vaak los geactiveerd wordt door bijvoorbeeld zonlicht, schaduwen of bewegende vegetatie.

Bij de derde ronde wordt het onderzoeksmateriaal opgehaald, waarna het beeldmateriaal en de prentenplaten tijdens een bureaustudie geanalyseerd worden. Het materiaal heeft in totaal 30 dagen uitgestaan in het veld.

Tijdens alle veldbezoeken in het plangebied is daarnaast gericht gezocht naar sporen die duiden op de aanwezigheid van marterachtigen zoals prenten, prooiresten, uitwerpselen en latrines. Met deze aanvullende waarnemingen kan mogelijk een beter beeld worden verkregen van de aanwezigheid en het terreingebruik door marterachtigen.

Bij het onderzoek is geen gebruik gemaakt van mostela's omdat struikrovers een beter beeld kunnen geven van alle genoemde soorten. Mostela's zijn enkel geschikt voor het vaststellen van Hermelijn en Wezel, waardoor de trefkans op Bunzing lager wordt.

Op de volgende pagina wordt kort de werking van de verschillende vangtechnieken toegelicht.

Tabel 4.
Overzicht bezoeken rondes inventarisatie kleine marterachtigen.

Datum	Opzet
1 mei	uitzet materialen
17 mei	controle
30 mei	ophalen materialen

Cameraval

De cameravallen zijn voorzien van een sensor die reageert op een combinatie van warmte en beweging. Als er een endotherm dier, (zoogdier of vogel) voor de camera beweegt, begint deze met opnemen. Bij weinig licht schakelen de cameravallen automatisch over op een infraroodfunctie. De cameravallen maken geen geluid bij het opnemen en de infrarode lampjes zijn niet waarneembaar voor dieren, waardoor deze niet afgeschrikt kunnen worden. De dieren blijven zich daarom natuurlijk gedragen.

Na minimaal vier weken worden de camera's verwijderd en worden de geheugenkaartjes uitgelezen. Het is ook mogelijk dat hiermee andere (zoog)dieren worden opgemerkt.

Mostela

De mostela is een houten kast, specifiek bedoeld voor marters en bestaat uit een combinatie is een sporenbuis en een cameraval. De camera detecteert een kleine marterachtige wanneer deze door de buis van de mostela loopt en legt dit vast op beeld.

Mostela met opgetild deksel (linksboven), cameraval in het veld (rechtsboven), een sporenbuis in het veld (linksonder) en een struikrover (rechtsonder) (archieffoto's G&G).

Bij een mostela wordt een kleine marterachtige altijd van de zijkant in beeld gebracht. Op deze manier kan in vrijwel alle gevallen met zekerheid worden vastgesteld of de marter een Wezel of een Hermelijn betreft. Door enkel het verzamelen van prenten is dit in de meeste gevallen niet mogelijk.

Struikrover

De struikrover is een korte PVC buis waarin een cameraval bevestigd is. In de buis wordt lokvoer geplaatst. Struikrovers kunnen beter verstopt worden dan reguliere cameravallen. Daarnaast neemt de camera van een struikrover minder verstoring waar en wordt het dier gedwongen om de buis in te gaan om bij het lokvoer te komen, waardoor het dier duidelijker op de camera wordt vastgelegd.

Sporenbuizen

De sporenbuizen zijn gemaakt van PVC buizen en beschikken over een diameter van 8 tot 10 centimeter. In de sporenbuis ligt een plankje. Aan weersijden van het plankje wordt wit sporenpapier bevestigd. In het midden bevindt zich een stempelkussen met inkt. Als de dieren door de buis lopen is dit vervolgens zichtbaar op het papier. De sporenbuizen zijn vooral bedoeld voor het vaststellen van Wezel of Hermelijn.

2.4 Amfibieën

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de aanwezigheid van beschermde soorten amfibieën en hun voortplantingslocaties of hun leefgebied.

In het plangebied worden de volgende soorten verwacht:
Rugstreeppad (voortplanting- en landbiotoop).

Voor de andere relevante (wild voorkomende) soorten zijn geen recente waarnemingen bekend uit de omgeving van het plangebied en/of ontbreekt geschikt leefgebied. Tijdens de inventarisatie is ook de directe omgeving van het plangebied meegenomen en is uiteraard ook gelet op eventueel andere aanwezige beschermde amfibieën of andere beschermde soorten.

Het onderzoek is uitgevoerd conform het *Kennisdocument Rugstreeppad* (BIJ12, 2017).

Alle waarnemingen en zijn op locatie gekarteerd.

2.4.1 Rugstreeppad

Voortplantingswater

Om eventuele voortplantingsplaatsen van de Rugstreeppad vast te stellen is op twee avonden in de periode van 15 april tot eind mei geluisterd naar kooractiviteit (zie Tabel 5). De bezoeken zijn zoveel mogelijk tijdens relatief warme en windstille avonden en nachten uitgevoerd.

Ronde	Datum	Tijd	Weer (temp/wind/bewolking)
1	1 mei 2023	22:45 - 23:45	NW 2 bft, 11,7°C, 7/8
2	24 mei 2023	00:00 - 01:30	N 2 bft, 12,2°C, 5/8
3	19 juli 2023	22:55 - 00:30	NW 3 bft, 17,7°C, 7/8

Tabel 5.

Data van de veldbezoeken aan De Draai t.b.v. het onderzoek naar voortplantingsbiotoop van de Rugstreeppad in 2023.

Omdat in deze periode geen waarnemingen werden gedaan van roepende dieren binnen het plangebied, is om de aanwezigheid van de soort (volledig) uit te sluiten in de periode eind juni-juli (19 juli 2023) nogmaals bij geschikte omstandigheden een luisterronde uitgevoerd. Tevens is tijdens de andere rondes t.b.v. landbiotoop naar eventueel roepende Rugstreeppadden geluisterd.

Tijdens een nachtelijk bezoek worden de potentiële voortplantingsplaatsen opgezocht en worden roepende mannetjes geteld. Op paden en andere open plekken kunnen 's nachts adulte dieren worden waargenomen.

Ook in de omgeving van het plangebied is gezocht naar voortplantingswater en geluisterd of roepende Rugstreeppadden gehoord werden.

Landbiotoop

Omdat potentieel geschikt landbiotoop voor Rugstreeppad aanwezig is, is hiernaar onderzoek ingezet.

Het onderzoek naar landbiotoop heeft bestaan uit vijf avondbezoeken in de periode juli-augustus 2023 (zie Tabel 6 voor data veldbezoeken) waarbij met een sterke zaklamp gericht gezocht is naar Rugstreeppadden. Het gehele onderzoeksgebied is hierbij bezocht met vooral aandacht voor de meer open terreindelen zonder dichte vegetatie waar Rugstreeppadden in landbiotoop te verwachten zijn. De bezoeken zijn zoveel mogelijk op vochtige en warme avonden uitgevoerd.

Tabel 6.

Bezoekdatums, onderzoeksmethode en weersomstandigheden tijdens het onderzoek naar landbiotoop Rugstreeppad.

Ronde	Datum	Tijd	Weersomstandigheden
1	7 juli 2023	22:35 - 01:10	ZO 3 bft, 21,2°C, 2/8
2	19 juli 2023	23:00 - 00:25	NW 3 bft, 17,7°C, 7/8
3	28 juli 2023	23:10 - 01:20	ZW 3 bft, 19,5°C, 8/8
4	14 augustus 2023	22:00 - 23:50	Z 3 bft, 20,1°C, 7/8
5	30 augustus 2023	22:20 - 00:45	ZW 3 bft, 14,3 °C, 7/8

Tijdens het onderzoek zijn (steekproefsgewijs) objecten als kisten gekeerd zodat hieronder verscholen Rugstreeppadden gevonden konden worden. Hierbij is verstoring geminimaliseerd en al het gekeerde materiaal is meteen teruggelegd in oorspronkelijke positie. Langs de openbare wegen is geïnspecteerd op eventuele verkeersslachtoffers.

Het 's avonds met een zaklamp op zoek gaan naar Rugstreeppadden is vooral een methode om de aanwezigheid van Rugstreeppad aan te tonen, volledige zekerheid omtrent afwezigheid is met deze (of een andere) methode niet te krijgen (zie KENNISDOCUMENT RUGSTREEPPAD, pag. 13). Als tijdens de vijf bezoeken in het geheel geen padden worden aangetroffen, mag er echter wel vanuit gegaan worden dat het plangebied geen belangrijke functie heeft als landbiotoop voor de Rugstreeppad.

3 Resultaten broedvogels

3.1 Huismus

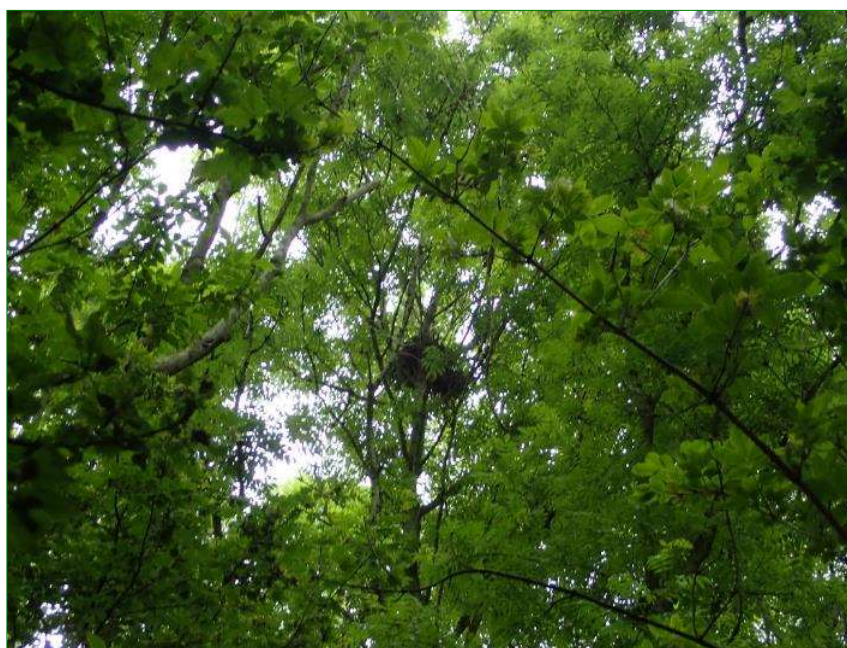
In het plangebied werden geen Huismussen waargenomen. In de omgeving van het plangebied werden in het geheel ook geen waarnemingen gedaan van Huismussen. Het is mogelijk dat het plangebied te hoog en dicht begroeid is. Tevens ontbreken voederplekken of (landbouw- of andere menselijke) activiteit.

Omdat de soort niet is aangetroffen in het plangebied en de omgeving daarvan is geen aparte verspreidingskaart gemaakt.

3.2 In bomen broedende roofvogels

Meerdere van de aangetroffen nesten in het plangebied waren in gebruik door Ekster en Zwarte kraai. Boomvalk en Havik werden niet aangetroffen in het plangebied gedurende de inventarisatie. De Sperwer werd éénmaal langsvliegend waargenomen zonder dat aanwijzingen werden verkregen dat deze het plangebied gebruikt als broedlocatie. Tijdens het vleermuisonderzoek werd een Ransuil aangetroffen. Er werden verder geen waarnemingen gedaan zoals roepende uilen of piepende jongen die duiden op de aanwezigheid van een broedlocatie in het plangebied.

In de groenzone aan de oostzijde van het plangebied werd een actief buizerdhorst aangetroffen. Rondom dit horst was een buizerdpaar actief gedurende enkele rondes. Het is niet duidelijk of er dit jaar een succesvolle broedpoging heeft plaatsgevonden omdat geen jonge Buizerds werden waargenomen. De locatie van de buizerdhorst staat aangegeven in Bijlage 2.

De aangetroffen buizerdhorst aan de oostzijde van het plangebied.

4 Resultaten vleermuizen

In het plangebied zijn vijf soorten vleermuizen vastgesteld. In Tabel 7 worden de soorten en bijbehorende indicatie van de aantallen en gebruiksfuncties weergegeven.

De relevante verspreidingskaarten van de aangetroffen vleermuizen staan in Bijlage 1.

Er werden één kraamverblijf, twee zomerverblijven en twee paarverblijven gevonden van de Gewone dwergvleermuis. Van de Ruige dwergvleermuis werd één paarverblijf vastgesteld. Tevens werden langsvliegende, foeragerende en baltsende vleermuizen waargenomen.

Tabel 7.

Vastgestelde soorten vleermuizen met bijbehorende indicatie van de aantallen en gebruiksfuncties binnen het plangebied (zv = zomerverblijf, kv = kraamverblijf, pv = paarverblijf. Achter het type verblijf het aantal vleermuizen dat gebruik maakt van het verblijf).

Soort	Aantal (indicatie)	Aantal verblijven	Foeragerend	Vliegroute
Gewone dwergvleermuis	tientallen	kv25, 2 zv1, 2 pv1	ja	nee
Ruige dwergvleermuis	10-15	1 zv1, 1 pv1	ja	nee
Laatvlieger	enkele	geen	ja	nee
Watervleermuis	enkele	geen	ja	nee
Rosse vleermuis	enkele	geen	ja	nee

Per soort wordt hieronder het voorkomen van de aangetroffen vleermuizen in het plangebied kort toegelicht en wordt de leefwijze van de waargenomen vleermuizen in Nederland geschetst.

4.1 Gewone dwergvleermuis

In het plangebied werd de Gewone dwergvleermuis in alle terreindelen verspreid aangetroffen. In het zuidelijke plangebied zijn geen verblijven vastgesteld. In het noordelijke deel werden een kraamverblijf, twee zomerverblijven en twee paarverblijven van de Gewone dwergvleermuis vastgesteld. Tevens zijn de aanwezige wateren met omliggende bosschage mogelijk essentieel foerageergebied voor de soort.

Het kraamverblijf bevindt zich in de bebouwing aan de noordzijde van het plangebied. De vleermuizen vlogen op meerdere plekken in. De invliegopeningen bestaan uit diverse openingen in de

De vleermuizen bij het gevonden kraamverblijf vlogen op verschillende plaatsen in via de ventilatiegaten in de gevelbekleding (zie rode pijlen).

gevelbekleding. Het kraamverblijf werd tijdens de ochtendronde waargenomen.

Er werd in de eerste ronde van het onderzoek (KZ1) tevens een verblijvende Gewone dwergvleermuis aangetroffen aan de oostkant van de bebouwing waar ook het kraamverblijf werd aangetroffen. De vleermuis gebruikte vergelijkbare invliegopeningen in de gevelbekleding als de vleermuizen in het kraamverblijf later in het seizoen. Tijdens de derde ronde werd nog een zomerverblijf aangetroffen aan de zuidzijde van het gebouw.

Wateren en omliggende bosschages maken mogelijk onderdeel uit van essentieel foerageergebied voor de Gewone dwergvleermuis.

De locatie van het tweede gevonden paarverblijf (rode pijl) bevindt zich achter de dakrand van de keet.

Tijdens de laatste inventarisatieronde werd het kraamverblijf gebruikt als paarverblijfplaats door een Gewone dwergvleermuis. In een keet aan de westzijde van het plangebied werd nog een paarverblijf aangetroffen. Het dier vloog in achter de dakrand.

In het oostelijke en noordelijke deel van het noordelijke plangebied werden meerdere foeragerende vleermuizen vastgesteld boven waterpartijen en langs groenzones. Op de locaties is sprake van opgaande begroeiing, open wateren, luwere terreindelen en lantaarnpalen, welke kunnen zorgen voor hogere concentraties insecten. Deze foerageeractiviteit werd gedurende een langere periode waargenomen en tijdens meerdere van de inventarisatie rondes. Wegens de activiteit en de hoeveelheid dieren is hier mogelijke sprake van essentieel foerageergebied voor de soort.

Algemeen

De Gewone dwergvleermuis is veruit de meest verspreide en talrijkste vleermuissoort in Nederland. Deze soort verblijft hoofdzakelijk in gebouwen. Gedurende het hele jaar worden vooral van buiten toegankelijke spouwmuren en besloten ruimtes achter betimmeringen, daklijsten en dakpannen gebruikt.

Nachtelijk zwermgedrag rond een verblijfplaats gedurende het voorjaar en zomer duidt op de aanwezigheid van kraamkolonie.

Door de verborgen leefwijze gedurende de winterperiode zijn overwinterende dieren, die zich dan meestal in kleinere groepen ophouden, vaak onvindbaar. Een sterke aanwijzing voor dergelijke winterverblijven is het voorkomen van zogenaamde middernacht-zwermactiviteit in de periode augustus tot medio september.

Daarnaast is gedurende de baltsperiode in de nazomer en herfst sprake van paargezelschappen die rond paarverblijfplaatsen kunnen worden waargenomen. Sociaal roepende vleermuizen worden ook vaak vliegend waargenomen verder weg van hun verblijfplaats en zijn in veel gevallen niet direct aan een paarverblijfplaats te koppelen.

Foerageergebieden bevinden zich overwegend in besloten tot halfopen landschap binnen enkele kilometers van de verblijfplaatsen. Het foerageergebied wordt via vaste, veelal beschutte vliegroutes bereikt, zoals bomenlanen, watergangen of langs bebouwing.

4.2 Ruige dwergvleermuis

In het plangebied werd de Ruige dwergvleermuis enkele malen aangetroffen in het plangebied en de directe omgeving daarvan.

In het noorden van het plangebied werd tijdens de derde ronde van het onderzoek (KZ3) een zomerverblijf van Ruige dwergvleermuis waargenomen. Tevens werd tijdens de vierde onderzoeksrunde (P1) een baltsende Ruige dwergvleermuis aangetroffen aan de zuidzijde van de bebouwing in het oostelijke deel van het noordelijke plangebied. Het dier vloog continu baltsend langs de bebouwing zonder dat de verblijfplaats werd aangetroffen. Het betreft waarschijnlijk een solitair mannetje met een tijdelijk paarverblijf. In de latere ronde kon dit verblijf niet worden vastgesteld.

De locaties van de twee verblijfplaatsen staan weergegeven in de kaart van Bijlage 3.

Algemeen

De Ruige dwergvleermuis is een algemene soort in Nederland, met name ten noorden van de grote rivieren. De soort gebruikt zeer uiteenlopende (vaak tijdelijke) verblijfplaatsen, zoals boomholten, spleten tussen boomschors, nestkasten, spouwmuren en kelders.

Hoewel de soort in Nederland jaarrond aanwezig is, bevinden kraamkolonies zich vooral in Noord- en Oost-Europa. In Nederland is slechts eenmaal een kraamkolonie aangetroffen. De hoogste aantallen worden waargenomen in het najaar en de herfst. Tussen augustus en september trekken de dieren uit Midden- en Oost Europa richting het zuidwesten om onder andere in Nederland te paren en overwinteren. Bij deze jaarlijkse migratie worden afstanden tot 2000 kilometer afgelegd.

Foerageer- en leefgebied zijn zeer divers, maar de hoogste dichtheden bevinden zich in bossen en lommerrijke gebieden. Net als de Gewone dwergvleermuis maakt de Ruige dwergvleermuis gebruik van beschutte landschapslijnen als vliegroute tussen verblijven en foerageergebieden.

4.3 Laatvlieger

In het plangebied werden enkele langsvliegende Laatvliegers opgemerkt. De waarnemingen van de soort betroffen relatief hoog vliegende, rechtdoor bewegende exemplaren. Deze waarnemingen hebben waarschijnlijk betrekking op dieren die op weg zijn van of naar foerageergebieden (veelal aan de buitenrand van bebouwing) of van of naar hun verblijfplaatsen. Er werden geen aanwijzingen verkregen dat de vleermuizen binding hadden met de bebouwing in het plangebied.

Vanwege de lage aantallen waarnemingen en kortdurende aanwezigheid wordt het plangebied niet gezien als (onderdeel van) een belangrijke vliegroute of essentieel foerageergebied voor de soort.

Vanwege het beperkte gebruik en omdat geen waarnemingen werden gedaan die duiden op belangrijk binding van de soort aan het plangebied, is geen aparte verspreidingskaart opgenomen.

Algemeen

De Laatvlieger komt in ons land algemeen verspreid voor rond dorpen in veenweidegebieden, parken, tuinen en stadsranden. Laatvliegers in Nederland verblijven uitsluitend in gebouwen en hebben daarbij sterke voorkeur spouwmuren en gesloten ruimtes achter randpannen en loodslabben.

Een kraamkolonies van de Laatvlieger gebruikt veelal een netwerk van verblijven, waarbij relatief vaak van plaats wordt gewisseld. Voor zover bekend leven mannetjes vrijwel het gehele jaar solitair. Overwinterende dieren worden zelden aangetroffen. Verondersteld wordt dat Laatvliegers in kleine groepen overwinteren, mogelijk in dezelfde gebouwen als waarin zich de zomerverblijven bevinden.

Laatvliegers foerageren na het uitvliegen eerst kort in sociale groepen nabij de verblijfplaatsen. Daarna zoeken ze afzonderlijk de open jachtgebieden op. Deze liggen veelal in kleinschalig agrarisch gebied dat rijk is aan vochtige graslanden. Hierbij kunnen relatief grote afstanden worden afgelegd. Anders dan bij dwergvleermuizen maken laatvliegers minder gebruik van landschapselementen voor hun vliegroutes.

4.4 Rosse vleermuis

In het plangebied werd de Rosse vleermuis slechts incidenteel waargenomen. De soort werd alleen hoog langs vliegend waargenomen zonder dat aanwijzingen werden verkregen dat de vleermuizen binding hadden met bomen of begroeiing in het plangebied. Vanwege de lage aantallen waarnemingen wordt het plangebied niet gezien als (onderdeel van) een belangrijke vliegroute of essentieel foerageergebied voor de soort.

Vanwege het beperkte gebruik en omdat geen waarnemingen werden gedaan die duiden op belangrijk binding van de soort aan het plangebied, is geen aparte verspreidingskaart opgenomen.

Algemeen

De Rosse vleermuis is in Nederland een uitgesproken boom-bewonende soort en komt algemeen voor in bosrijke gebieden en oudere stadsparken.

De kraamkolonies, die regelmatig bestaan uit meer dan honderd vrouwtjes, gebruiken een netwerk van boomholten waar de dieren regelmatig tussen verplaatsen. In de zomerperiode verblijven de mannetjes in kleine groepen.

De baltsperiode vindt in de nazomer plaats, waarbij de mannetjes een territorium bij een boomholte verdedigen. Hier worden dan met enkele vrouwtjes paargezelschappen gevormd. In het najaar worden ook wel alternatieve verblijfplaatsen zoals vleermuiskasten gebruikt. Winterverblijven kunnen zich in dikke bomen bevinden met diep uitgerotte holtes, maar worden in ons land niet vaak aangetroffen.

Rosse vleermuizen jagen bij voorkeur op grote hoogte boven open gebieden zoals bosranden, grasland, meren en moerassen. Foerageergebieden en verblijfplaatsen kunnen relatief ver uit elkaar liggen. Vliegroutes tussen deze gebieden lijken nauwelijks gebonden aan landschapselementen en worden op grote hoogte overbrugd.

4.5 Watervleermuis

In het plangebied werd de Watervleermuis slechts lokaal waargenomen. De soort werd langsvliegend en foeragerend gezien boven de waterpartijen in het zuidelijke deel van het noordelijke plangebied. Er werden geen aanwijzingen verkregen dat de vleermuizen binding hadden met bomen, andere begroeiing of bebouwing in het plangebied.

Vanwege de lage aantallen waarnemingen wordt het plangebied niet gezien als (onderdeel van) een belangrijke vliegroute of essentieel foerageergebied voor de soort.

Vanwege het beperkte gebruik en omdat geen waarnemingen werden gedaan die duiden op belangrijk binding van de soort aan het plangebied, is geen aparte verspreidingskaart opgenomen.

Algemeen

De Watervleermuis komt voor in bosrijke delen en oude parken van Nederland, in de regel in de omgeving van water. Kraamkolonies worden hoofdzakelijk aangetroffen in boomholten van Beuk en Zomereik. Solitaire dieren en kleine groepen mannetjes maken ook gebruik van bunkers, kerkzolders en vleermuiskasten.

Overwinterende Watervleermuizen worden in Nederland vooral aangetroffen in ondergrondse groeven, forten, bunkers en ijskelders. Het gaat vrijwel altijd om ruimtes met een zeer vochtig en stabiel microklimaat.

De Watervleermuis foerageert vooral vlak boven beschutte open wateren zoals vijvers, sloten, grachten en vaarten. De dieren vliegen hierbij in een karakteristieke vlucht vlak boven het wateroppervlak, waarvan ze hun prooien vangen. Foerageergebieden liggen zelden ver van verblijfplaatsen en worden bereikt via vaste vliegroutes, over watergangen of langs bomenlanen.

5 Resultaten grondgebonden zoogdieren

5.1 Bunzing, Wezel en Hermelijn

In het plangebied zijn geen kleine marterachtigen (Wezel, Hermelijn en Bunzing) of andere beschermde, niet vrijgestelde, grondgebonden zoogdiersoorten vastgelegd. In het plangebied zijn vaak mensen en honden aanwezig.

Op het sporenpapier van de sporenbuizen zijn alleen prenten van muizen aanwezig. Er zijn geen prenten van kleine marterachtigen aangetroffen.

5.2 Overige (zoog)dieren

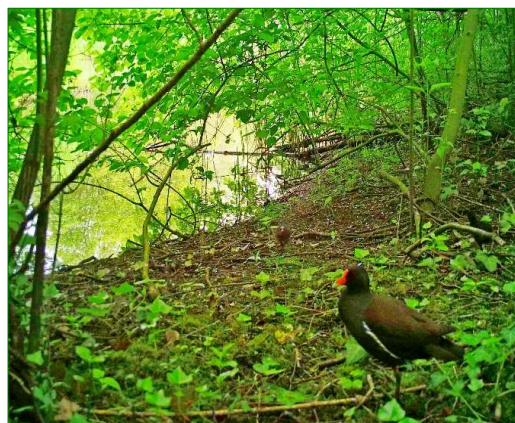
Op de cameravallen en bij de struikrovers zijn verschillende diersoorten vastgelegd, zie Tabel 8. Per diersoort wordt het aantal vastgestelde waarnemingen genoteerd. Het aantal waarnemingen geeft enkel een indicatie over de activiteit van de soort binnen plangebied. Het aantal waarnemingen geeft geen indicatie over het aantal individuen van de soorten binnen het plangebied omdat de kans bestaat op dubbeltellingen.

Tabel 8.

Tabel met vastgelegde soorten tijdens het onderzoek. Het getal geeft het aantal geschoten foto's van de soort aan.

Soort/soortgroep	Aantal waarnemingen
Zoogdieren	
Bosmuis	47
Spitsmuis	25
Bruine rat	68
Haas	7
Egel	21
Vogels	
Merel	24
Roodborst	19
Zanglijster	14
Heggenmus	13
Houtduif	17
Wilde eend	12
Ekster	7
Winterkoning	11
Zwartkop	2
Koolmees	9
Krakeend	3
Waterhoen	8
Sierduif	1
Soepeend	2
Gaai	2
Fazant	2
Blauwe reiger	4

Overig	
Mens	14
Hond	27
Huiskat	19

Enkele waarnemingen van overige dieren, vastgelengd door de cameravallen. Hond, Waterhoen, Bosmuus, Haas, Huiskat, Sierduif, Fazant en Egel (Van boven naar onder en links naar rechts).

6 Resultaten Rugstreeppad

Binnen het plangebied en de ruime omgeving daarvan, zijn tijdens de uitgevoerde inventarisatierondes (zowel landbiotoop als voortplantingswateren) geen Rugstreeppadden waargenomen. Langs de wegen door en nabij het plangebied is geïnspecteerd op eventuele verkeersslachtoffers. Hierbij zijn geen (aangereden) Rugstreeppadden gevonden.

Een mogelijke oorzaak van de afwezigheid kan zijn dat de locatie toch te geïsoleerd ligt van bekende populaties in de omgeving.

Omdat de soort ontbreekt in het plangebied, is geen aparte verspreidingskaart gemaakt.

7

Effectbeoordeling en maatregelen

De aanwezigheid van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten, vleermuizen, grondgebonden zoogdieren of amfibieën in het plangebied of de directe omgeving daarvan kan van invloed zijn op de verdere procedure. De effecten die kunnen optreden bij de geplande werkzaamheden worden hieronder beschreven. Voorts zal worden aangegeven welke maatregelen kunnen worden genomen om effecten te voorkomen of te minimaliseren.

7.1 Huismus

Er zijn geen Huismussen waargenomen in of bij de bebouwing van het plangebied. Er waren geen nestplaatsen aanwezig. Ook in de omgeving zijn geen broedende Huismussen vastgesteld. Er kunnen daarom geen negatieve gevolgen zijn door de plannen voor de Huismus.

7.2 Roofvogels en uilen

Werkzaamheden die binnen een straal van 75 meter van het aangetroffen buizerdhorst worden uitgevoerd dienen ten minste buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd. Daarnaast is het van belang dat het terrein binnen deze straal niet dusdanig veranderd dat invloed te verwachten is op het broedsucces van de Buizerd. In het geval van dit project wordt een watergang aangelegd ten westen van de buizerdhorst. Tevens zal een fietspad worden aangelegd in de parkzone. Indien de werkzaamheden met betrekking tot het aanleggen van bovengenoemde elementen buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, wordt niet verwacht dat (wezenlijke) verstoring van de Buizerd zal optreden.

Indien er onverhoopt tijdens het broedseizoen ingrijpende werkzaamheden (moeten) plaatsvinden die tot wezenlijke verstoring van het buizerdhorst kunnen leiden, dient een ontheffing te worden aangevraagd waarbij in een op te stellen 'activiteitenplan' te nemen maatregelen worden uitgewerkt.

In het plangebied zijn Sperwer en Ransuil beide éénmaal aangetroffen. Omdat geen (territorium- of nestindicerende) waarnemingen zijn gedaan die het aannemelijk maken dat Sperwer of Ransuil in het plangebied broeden en er slechts een beperkt aantal waarnemingen werd verricht tijdens de inventarisatie, wordt niet verwacht dat het plangebied een essentieel onderdeel uitmaakt van het leefgebied van deze soorten of dat sprake is van nesten in het plangebied. Tevens is in de omgeving vergelijkbaar biotoop aanwezig waar de soorten zich kunnen vestigen.

Van de Boomvalk en Havik zijn geen waarneming verricht tijdens het onderzoek. Er kunnen daarom geen negatieve gevolgen zijn door de plannen voor de Boomvalk of Havik.

7.3 Overige broedvogels

Er kunnen in het plangebied, in het broedseizoen, ook andere soorten broedvogels vestigen met niet-jaarrond beschermde nesten.

Dergelijke vogelnesten kunnen worden verstoord of vernield bij ecologisch gevoelige werkzaamheden zoals het rooien en kappen van struiken en bomen, het slopen van bebouwing, diverse graafwerkzaamheden of het verwijderen van de vegetatieve toplaag.

Men dient deze activiteiten waarbij nesten verstoord of vernield kunnen worden daarom buiten het broedseizoen plaats te doen vinden. Deze periode is afhankelijk van bijvoorbeeld het weer en de betrokken soorten. Als onverhoopt buiten deze periode vogels broedend aanwezig zijn, dienen werkzaamheden plaatselijk te worden uitgesteld.

Wanneer toch in het broedseizoen gewerkt gaat worden is het mogelijk, voorafgaand aan het broedseizoen of voorafgaand aan de vestiging van broedvogels, het plangebied ongeschikt te maken als (nog) geen nesten aanwezig zijn.

7.4 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

De aanwezige vaste verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis binnen het plangebied zullen door de werkzaamheden aan de bebouwing beschadigd en of vernield kunnen worden. Er is tijdelijke compensatie en permanente compensatie noodzakelijk. Er dient een ontheffing te worden aangevraagd waarbij in een op te stellen 'activiteitenplan' deze maatregelen worden uitgewerkt.

Foeragegebied

Het foeragegebied van Gewone dwergvleermuis binnen het plangebied betreft plaatselijk mogelijk een essentieel deel van het leefgebied van deze soort.

Met name luwtewerking, landschappelijke structuur en aanwezigheid van voedsel (insecten) door de begroeiing maakt bosschages geschikt als foeragegebied.

Als grootschalig bosschages gekapt dienen te worden of de waterpartijen worden gedempt, wordt het essentiële leefgebied mogelijk zodanig aangetast dat een ontheffing in het kader van de Wnb nodig is. Het is hierbij belangrijk te bekijken in hoeverre de lengte met overgang tussen hogere en lagere begroeiing verandert. Met name

deze overgang is belangrijk voor de functionaliteit van groenstructuren als foerageergebied.

7.5 Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied zijn in het geheel geen kleine marterachtigen (Bunzing, Hermelijn en Wezel) of andere beschermde, niet vrijgestelde, grondgebonden zoogdiersoorten vastgelegd. Er zijn geen negatieve effecten van de ingreep op kleine marterachtigen mogelijk.

7.6 Amfibieën

In het plangebied zijn geen beschermde, niet vrijgestelde, amfibieën aangetroffen. In en rondom het plangebied werd de Rugstreeppad in het geheel niet waargenomen. Er zijn derhalve geen negatieve effecten van de ingreep op beschermde, niet vrijgestelde, amfibieën mogelijk.

7.7 Zorgplicht

Voor alle in het wild levende soorten en hun leefomgeving geldt de zorgplicht (zie Bijlage 4.1.1). Teneinde de zorgplicht na te leven kan men voorafgaand aan de werkzaamheden de volgende praktische richtlijnen hanteren:

- ♣ Alle aanwezige bebouwing, vegetatie of bodemmateriaal kan gefaseerd verwijderd worden. Dit geeft bodem- en gebouw bewonende dieren de kans om het plangebied te ontvluchten en een alternatief leefgebied te benutten in de (directe) omgeving.
- ♣ Ontzie groenvoorzieningen zoveel mogelijk tijdens de werkzaamheden en het (tijdelijk) opslaan van machines en materialen. Gebruik zo klein mogelijke werkbreedtes en probeer dezelfde bouwwegen voor zowel aanvoer als afvoer te gebruiken.
- ♣ Het verwijderen van groen kan zoveel mogelijk beperkt worden of na de werkzaamheden kan nieuw groen aangeplant worden op dezelfde locaties als waar groen verwijderd wordt. Houd bij werkzaamheden rondom groenvoorzieningen een zo smal mogelijke werkbreedte aan.
- ♣ Vermijd zware trillingen en sterk geluid bij mogelijk gevestigde natuurwaarden. Bij de werkzaamheden moet voorkomen worden dat 's nachts en met sterke bouwverlichting wordt gewerkt.
- ♣ Om schade aan vissen en amfibieën te beperken moeten de werkzaamheden aan wateren en oevers zoveel mogelijk worden uitgevoerd in de periode augustus tot en met oktober in verband met de voortplantings- en winterrustperiode van deze soorten.
- ♣ Om amfibieën/vissen te verdrijven uit te dempen wateren dient van 'dicht' naar 'open' gewerkt te worden en geen dieren in te sluiten. Als dit niet mogelijk is kunnen dieren weggevangen worden door wateren af te dammen en het waterniveau te

verlagen. Deze dieren kunnen vervolgens worden overgebracht naar geschikte wateren in de nabije omgeving.

8 Conclusies en aanbevelingen

Tijdens de inventarisatie zijn Buizerd, Sperwer, Ransuil en vijf soorten vleermuizen aangetroffen (zie Tabel 9).

Tabel 9.

Aangetroffen beschermde soorten met vastgestelde gebruiksfuncties binnen het plangebied (zv = zomerverblijf, kv = kraamverblijf, pv = paarverblijf, wv = winterverblijf. Achter het type verblijf het aantal vleermuizen dat gebruik maakt van het verblijf).

Vogels					
	Aanwezig	Verblijf (aantal)	Essentieel leefgebied		
Buizerd	Ja	1 nest	ja		
Sperwer	Ja	Nee	Nee		
Ransuil	Ja	Nee	Nee		
Vleermuizen					
	Verblijf (aantal, type)	Foerageergebied	Essentieel foerageergebied	Vliegroute	Essentiële vliegroute
Gewone dwergvleermuis	kv25, 2 zv1, 2 pv1	ja	ja	nee	nee
Ruige dwergvleermuis	zv1, pv1	ja	nee	nee	nee
Laatvlieger	nee	ja	nee	nee	nee
Watervleermuis	nee	ja	nee	nee	nee
Rosse vleermuis	nee	ja	nee	nee	nee

- ♣ In en direct rond het plangebied komen jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vogels voor, namelijk die van Buizerd. Ingrijpende werkzaamheden binnen een straal van ongeveer 75 meter rondom het horst dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden. De nieuwe situatie binnen deze straal zal niet dusdanig moeten veranderen dat een negatief effect kan optreden op de functionaliteit van de gevonden nestlocatie. Indien er onverhoopt tijdens het broedseizoen ingrijpende werkzaamheden (moeten)plaatsvinden die tot wezenlijke verstoring van het buizerdhorst kunnen leiden, dient een ontheffing te worden aangevraagd waarbij in een op te stellen 'activiteitenplan' te nemen maatregelen worden uitgewerkt.
- ♣ In het plangebied zijn verblijvende vleermuizen aangetroffen. Het gaat om Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis. Indien werkzaamheden worden verricht aan gebouwen of gebouwdelen waarin verblijfplaatsen van vleermuizen zijn

aangetroffen, dan dient een plan van aanpak gemaakt te worden waarin mitigerende en compenserende maatregelen worden beschreven om negatieve effecten die kunnen optreden teniet te doen. Dit plan dient te worden ingediend in het kader van een WABO-procedure of in het kader van een ontheffingsaanvraag Wnb. Wanneer voldoende compenserende en/of mitigerende maatregelen worden getroffen en een geldig belang uit de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn aanwezig is, wordt door de provincie een verklaring van geen bedenkingen afgegeven (Wabo-procedure) of een ontheffing (ontheffingsaanvraag Wnb). Zie ook Bijlage 4.5.1.

- ♣ Het foerageergebied van Gewone dwergvleermuis binnen het plangebied betreft mogelijk een essentieel deel van het leefgebied van deze soort. Als grootschalig bosschages gekapt dienen te worden of de waterpartijen worden gedempt, wordt het essentiële leefgebied mogelijk zodanig aangetast dat een ontheffing in het kader van de Wnb nodig is. Het is hierbij belangrijk te bekijken in hoeverre de lengte met overgang tussen hogere en lagere begroeiing verandert. Met name deze overgang is belangrijk voor de functionaliteit van groenstructuren als foerageergebied.
- ♣ In het plangebied zijn geen kleine marterachtigen (Bunzing, Hermelijn en Wezel) of andere beschermde, niet vrijgestelde, grondgebonden zoogdiersoorten en amfibieën vastgesteld. Er zijn geen negatieve effecten van de ingreep op beschermde, niet vrijgestelde grondgebonden zoogdieren mogelijk.
- ♣ In het plangebied kunnen broedvogels met niet-jaarrond beschermde nesten voorkomen. Voor de verwachte aanwezige broedvogels dienen werkzaamheden waarbij nesten vernield of verstoord kunnen worden, buiten het broedseizoen plaats te vinden. Een ontheffing is voor broedvogels dan niet nodig. Het broedseizoen loopt ruwweg van half maart tot half juli.
- ♣ Voor overige aanwezige soorten geldt onverminderd de zorgplicht (zie Bijlage 4.1.1).

9

Aanbevolen en geraadpleegde literatuur

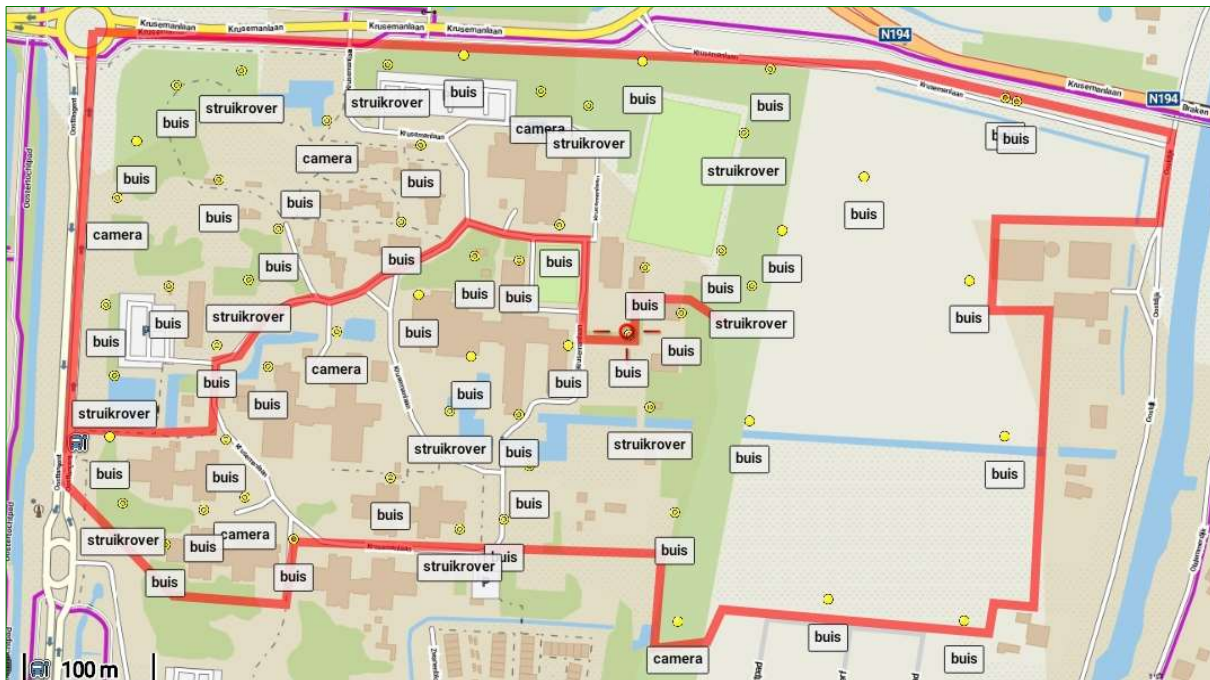
- BARATAUD, M., Y. TUPINIER, H. LIMPENS & A.C. BETAIN, 2015. *Acoustic Ecology of European Bats. Biotope editions, Publications scientifiques du muséum*. ISBN 9782366621440.
- BIJLSMA, R.G., HUSTINGS F. & C.J. CAMPHUYSEN, 2001. *Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2)*. GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- BRIGGS, B. & D. KING, 1998. *The Bat Detective. A fieldguide for bat detection*. Stag Electronics, West Sussex.
- BROEKHUIZEN, S., B. HOEKSTRA, V. VAN LAAR, C. SMEENK & J.B.M. THISSEN (RED.), 1992. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. 3^e herziene druk. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- DIETZ, C., A. KIEFFER, 2017. *Veldgids Vleermuizen van Europa*. KNNV Uitgeverij. Zeist.
- DIJK A.J. VAN & A. BOELE, 2011. *Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek*. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- FOKKENS, J.R. & F. LANG, 2023. *De Draai te Heerhugowaard. Toetsing in het kader van de natuurwetgeving*. G&G-advies QS2023-097. Van der Goes en Groot, Alkmaar.
- GRIMMBERGER, E., 2001. *Gids van de Vleermuizen van Europa*. Tirion uitgevers B.V., Baarn.
- HUSTINGS F., BORGGREVE C., VAN TURNHOUT C. & THISSEN J. 2004. *Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels volgens Nederlandse en IUCN-criteria*. SOVON-onderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- KAPTEYN, K., 1995. *Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding*. Provincie Noord-Holland, Noordhollandse Zoogdierstudiegroep, Het Noordhollands Landschap, Haarlem.
- KWAK, R. VAN, BEUSEKOM, R. VAN, FOPPEN, R., LOUWE KOOIJMANS, J. & DE PATER, K. 2018. *Bedreigde vogels van Nederland. Vogels van de Rode Lijst in hun leefgebied*. KNNV uitgeverij, Zeist.
- LIMPENS, H., K. MOSTERT & W. BONGERS (RED.), 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen: onderzoek naar verspreiding en ecologie*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- SIERDSEMA, HENK, 1995. *Broedvogels en beheer. Het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos- en natuurterreinen*. SOVON-onderzoeksrapport 1995/04. Staatsbosbeheerrapport 1995-1.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

- TWISK, P., A. VAN DIEPENBEEK & J.P. BEKKER, 2009. *Veldgids Europese zoogdieren*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- VLEERMUISVAKBERAAD NETWERK GROENE BUREAUS, ZOOGDIERVERENIGING, 2021. *Vleermuisprotocol 2021*, januari 2021.
www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl.
- WISMEIJER, H., 2002. *Zoogdieren van Europa*. ANWB bv/ TIRION Uitgevers bv, Baarn.

10 Bijlagen

Bijlage 1	Locaties camera's, struikrovers en sporenbuizen grondgebonden zoogdieren
Bijlage 2	Locatie van de buizerdhorst
Bijlage 3	Verspreidingskaarten vleermuizen
Bijlage 4	Huidige natuurwetgeving

Bijlage 1 Locaties camera's, struikrovers en sporenbuizen grondgebonden zoogdieren

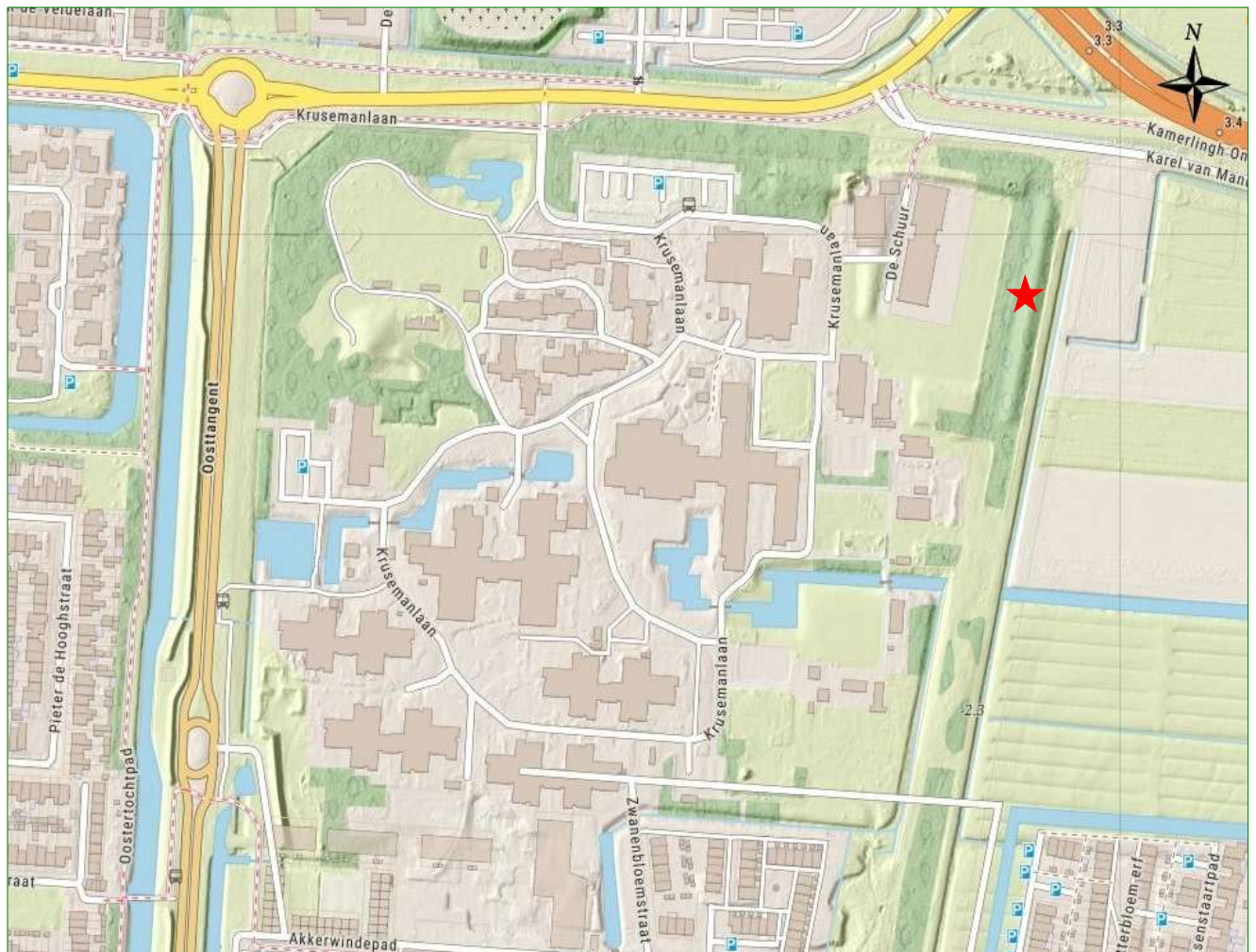

Noordelijke deel.

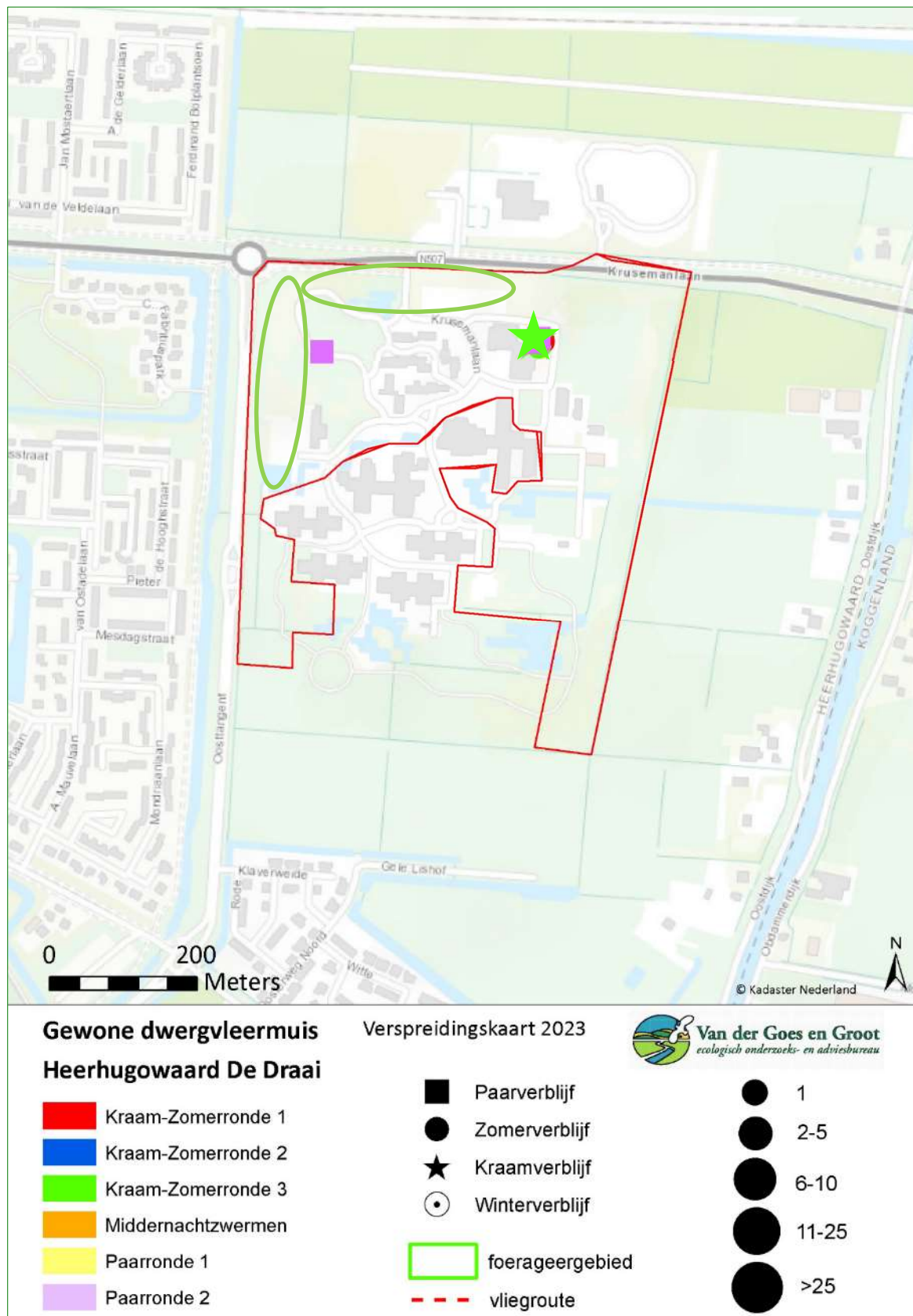
Zuidelijke deel.

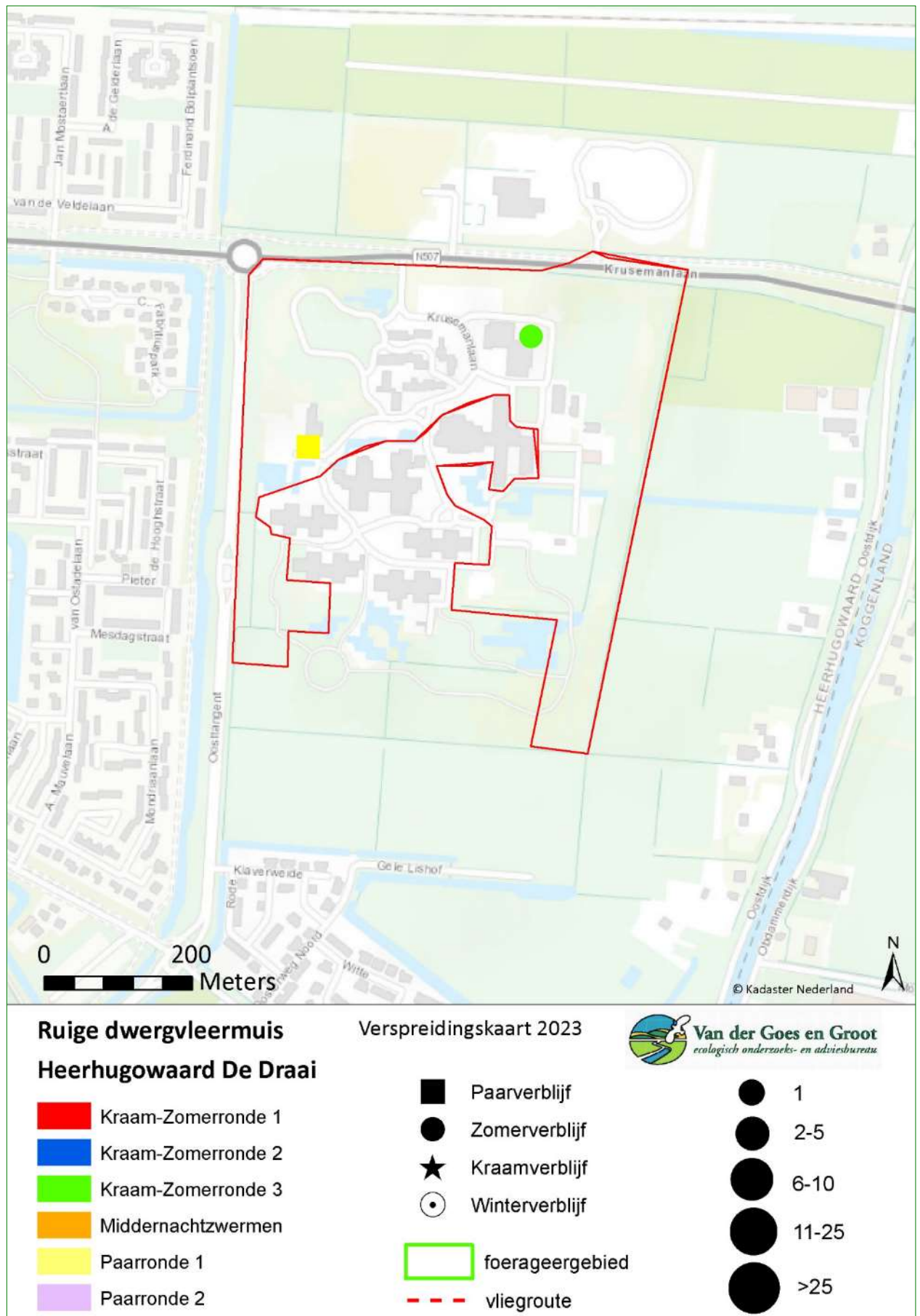
Bijlage 2 Locatie van de buizerdhorst

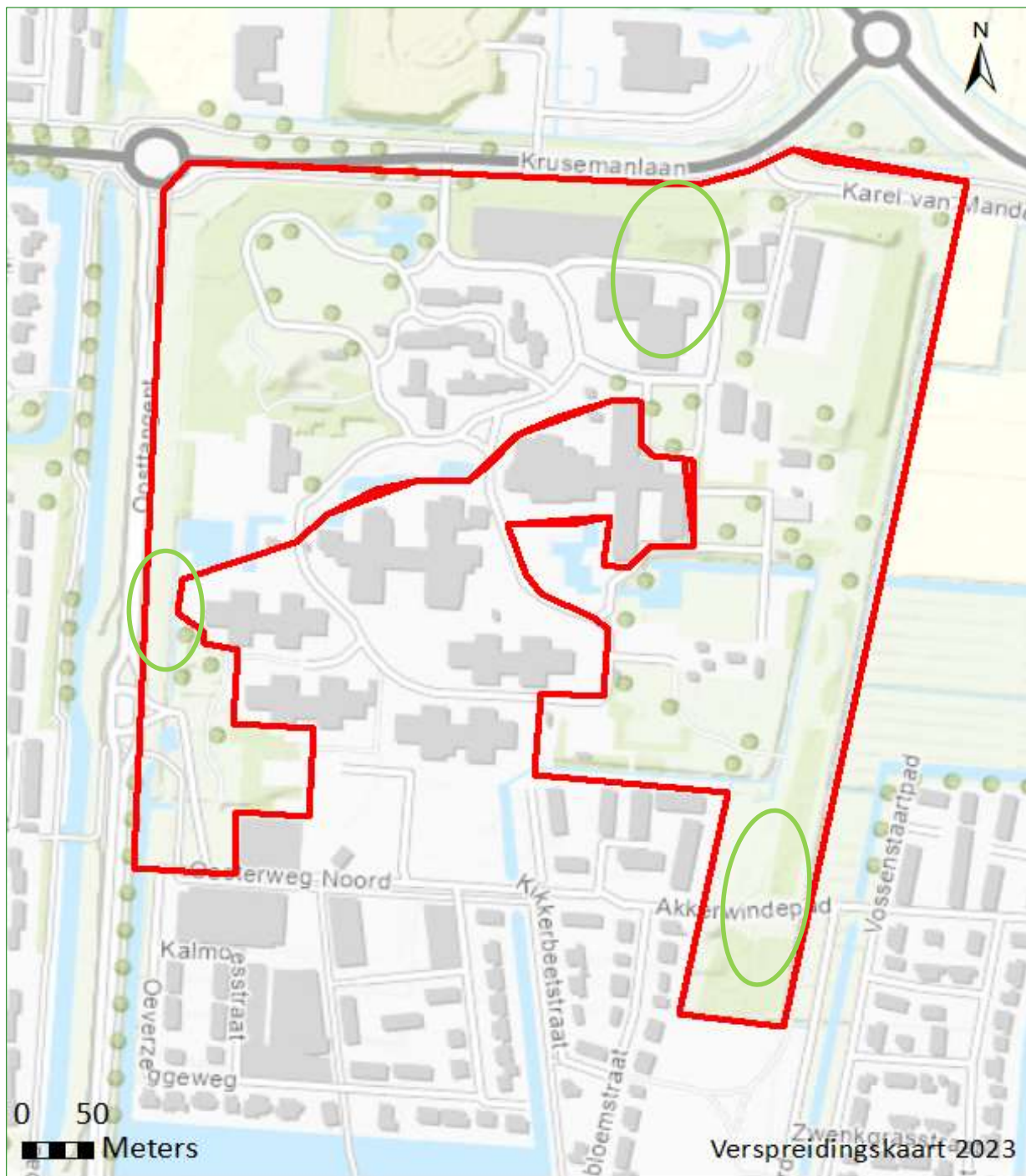

★ = Locatie van de buizerdhorst

Bijlage 3 Verspreidingskaarten vleermuizen

Heerhugowaard De Draai

Laatvliëger

- Kraam-Zomerronde 1
- Kraam-Zomerronde 2
- Kraam-Zomerronde 3
- Middernachtzwermen
- Paarronde 1
- Paarronde 2

- ▲ Balts in vlucht
- Paarverblijf
- Zomerverblijf
- ★ Kraamverblijf
- ⊙ Winterverblijf
- foerageergebied
- vliegroute

- 1
- 2-5
- 6-10
- 11-25
- >25

Bijlage 4 Huidige natuurwetgeving

Bijlage 4.1 Wet Natuurbescherming (Wnb)

De Wet Natuurbescherming (Wnb) is het nationale wettelijke kader waarin de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet zijn samengevoegd.

In de Wnb is zowel de soortbescherming van wilde flora en fauna geregeld als de gebiedsbescherming die veelal voortkomt uit bepalingen van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn.

De provincies zijn, op enkele uitzonderingen na, het bevoegd gezag van de wet. De provincies organiseren de ontheffingsverlening en handhaving.

Bijlage 4.1.1 Zorgplicht

Een belangrijke bepaling van de Wnb is de zorgplicht die stelt dat “een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.”

Bijlage 4.2 Soortbescherming

Bijlage 4.2.1 Categorieën

Onder de Wnb wordt een aantal soorten planten en dieren beschermd. Er zijn vier categorieën met beschermde soorten. Twee categorieën bevatten de soorten die respectievelijk zijn beschermd onder de Europese Habitatrichtlijn en soorten genoemd in de Europese Vogelrichtlijn.

Naast deze Europees beschermde soorten heeft de wetgever nog een extra categorie soorten toegevoegd, de ‘andere soorten’.

Per provincie is conform artikel 3.11 nog een vierde categorie opgesteld, die van de ‘vrijgestelde soorten’. Alleen soorten uit de derde categorie kunnen worden vrijgesteld. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van ontheffingsplicht bij het overtreden van de verbodsbepalingen (zie Bijlage 4.2.2) bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig beheer. De lijst van vrijgestelde soorten kan per provincie variëren en is te vinden in Tabel 10.

Daarnaast zijn Bosmuis, Veldmuis en Huisspitsmuis in of op gebouwen of daarbij behorende erven in alle gevallen vrijgesteld van de genoemde verboden in artikel 3.10.

Tabel 10.

Vrijgestelde soorten per provincie.

Rood=niet vrijgesteld.

	DR	FL	FR	GL	GR	L	NB	NH	OV	UT	ZH	ZL
Zoogdieren												
Aardmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bosmuis*	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bunzing	+		+		+	+				+	+	
Dwergmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Dwergspitsmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eekhoorn						+ ¹						
Egel	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+
Gewone bosspitsmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Haas	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Hermelijn	+		+		+	+				+	+	
Huisspitsmuis*	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Konijn	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Ondergrondse woelmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Ree	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Rosse woelmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Steenmarter						+ ²						
Tweekleurige bosspitsmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Veldmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Vos	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Wezel	+		+		+	+				+	+	
Wild zwijn							+					
Woelrat	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Amfibieën en reptielen												
Bruine Kikker	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Gewone pad	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Hazelworm						+ ³						
Kleine watersalamander	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Levendbarende hagedis						+ ⁴						
Meerkikker	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bastaardkikker	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

*: algemene vrijstelling wanneer soorten zich in/op gebouwen en bijhorende erven bevinden

+1: geldt in de periode maart-april en juli t/m november

+2: geldt in de periode 15 augustus t/m februari

+3: geldt in de periode juli t/m september

+4: geldt in de periode 15 augustus t/m 15 oktober

Bijlage 4.2.2 Verbodsbepalingen

De Wnb bepaalt conform artikel 3.1, 3.5 & 3.10 dat de volgende zaken verboden zijn:

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende dieren voorkomend in de Habitatrichtlijn, vogels genoemd in de Vogelrichtlijn en aangewezen 'andere soorten' opzettelijk te doden of te vangen¹
2. Het is verboden dieren voorkomend in de Habitatrichtlijn opzettelijk te verstoren.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van hierboven genoemde soorten te vernielen of te beschadigen of nesten of eieren van vogels weg te nemen.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste punt opzettelijk te verstoren als deze verstoring van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.
5. Het is verboden planten van soorten genoemd in de Habitatrichtlijn (bijlage IV, Bijlage 1 Verdrag van Bern) of als 'andere soorten' (Bijlage B bij de wet) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Bijlage 4.2.3 Ontheffingsmogelijkheid

Ruimtelijke ontwikkeling en (her)inrichting zoals het slopen, renoveren of bouwen van woningen, het dempen van wateren of het aanleggen bedrijventerreinen, kan beschadiging of vernieling tot gevolg hebben van de voortplantings- en rustplaatsen van de in het gebied voorkomende (beschermde) soorten. Dit hangt af van de fysieke uitvoering daarvan en de periode waarin het project plaatsvindt. In bepaalde gevallen moet dan ontheffing voor de Wnb verkregen worden.

Als er beschermde soorten (zie Bijlage 4.2.1) voorkomen die niet zijn vrijgesteld én verbodsbepalingen (zie Bijlage 4.2.2) worden overtreden, dan is ontheffing vereist of moet, indien mogelijk, conform art. 3.31 gewerkt worden met een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode.

De vraag of de ontheffing kan worden verleend zal worden beoordeeld door het bevoegde gezag (veelal de provincie waarin het plangebied is gelegen). Belangrijk daarbij is de vraag in hoeverre schade optreedt, of de gunstige staat van instandhouding van de

¹Het betreft soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, soorten genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn in hun natuurlijke verspreidingsgebied. Alsmede andere soorten, genoemd in bijlage, onderdeel A, bij de wet.

betrokken soort(en) in gevaar komt en of er bevredigende alternatieven voorhanden zijn voor de ingreep of de locatie daarvan.

Bijlage 4.2.4 Wettelijk belang

Per categorie is het bij het al dan niet verkrijgen van een ontheffing belangrijk wat het belang is van het uit te voeren plan en de te verkrijgen ontheffing. Als schade niet te voorkomen is, dient één van de onderstaande wettelijke belangen van toepassing te zijn:

Soorten van de Vogelrichtlijn

Ontheffing is nodig:

- ♣ in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid.
- ♣ in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer.
- ♣ ter bescherming van flora en fauna.

Soorten van de Habitatrichtlijn

Ontheffing is nodig:

- ♣ ter bescherming van flora en fauna.
- ♣ in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Andere soorten

Ontheffing is nodig:

- ♣ ter bescherming van flora en fauna.
- ♣ in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.
- ♣ in het kader van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting van gebieden en het toekomstig gebruik daarvan.
- ♣ ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen.

Bijlage 4.2.5 Broedvogels

Voor broedvogels wordt in principe geen ontheffing verleend. Als men verstorende activiteiten buiten het broedseizoen laat plaatsvinden worden de vogels geacht te kunnen uitwijken, treedt geen schade op en is geen ontheffing noodzakelijk.

Er is een uitzondering, vogelnesten die buiten het broedseizoen in gebruik zijn vallen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' en zijn daarom jaarrond beschermd. Er zijn vier verschillende categorieën 'jaarrond beschermde broedvogels', categorie 1 t/m 4, zie kader volgende pagina.

Kader: Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten en bijbehorende categorie.

Soort	Categorie	Toelichting codes
Boomvalk	4	Vogelsoorten waarvan de nesten in
Buizerd	4	principe jaarrond zijn beschermd met
Gierzwaluw	2	beschermingscategorie:
Grote gele kwikstaart	3	1 = soorten die ook buiten het
Havik	4	broedseizoen het nest gebruiken als vaste
Huismus	2	rust- of verblijfplaats,
Kerkuil	3	2 = koloniebroeders die elk broedseizoen
Oehoe	3	op dezelfde plaats broeden en die daarin
Ooievaar	3	zeer honkvast zijn of afhankelijk van
Ransuil	4	bebouwing of biotoop,
Roek	2	3 = soorten die elk jaar op dezelfde plaats
Slechtvalk	3	broeden en die daarin zeer honkvast zijn of
Sperwer	4	afhankelijk van bebouwing,
Stenuil	1	4 = soorten die niet of nauwelijks zelf in
Wespendief	4	staat zijn een nest te maken.
Zwarte wouw	4	

De lijst met vogelsoorten waarvan de nesten gedurende het hele jaar zijn beschermd is in 2009 aangepast (zie kader). **Let wel!** Bij de bescherming van een jaarrond beschermd nest of verblijf wordt zowel de verblijfplaats als de (directe) omgeving die nodig is voor het succesvol functioneren daarvan, betrokken!

Voor jaarrond beschermde soorten kan, meestal alleen buiten het broedseizoen, wél ontheffing worden aangevraagd. Een 'omgevings-check' is dan vereist. Een deskundige moet in dat geval vaststellen of de desbetreffende soort zelfstandig een vervangend nest kan vinden in de omgeving, of dat met verzachtende en/of compenserende maatregelen de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rustplaats gegarandeerd kan worden. Om zeker te zijn dat geplande of genomen maatregelen hiertoe voldoende zijn, moeten deze middels een ontheffingsaanvraag worden voorgelegd aan de provincie. Als geen schade optreedt en de gunstig staat van instandhouding niet in gevaar komt, zal de aanvraag (positief) worden afgewezen. Het is uiteraard essentieel dat de (aan de provincie) voorgestelde maatregelen ook daadwerkelijk worden genomen.

Categorie 5-soorten

Er is nog een categorie met 'bijzondere' vogelsoorten (Categorie 5) Deze soorten keren (zoals ook jaarrond beschermde soorten) weliswaar vaak terug naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar beschikken over voldoende flexibiliteit om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Van deze soorten zijn de verblijfplaatsen alleen dan beschermd als 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen'.

Bijlage 4.2.6 Gedragscodes

Indien men in het bezit is van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode hoeft bij werkzaamheden in het kader van

natuurbeheer, van bestendig beheer of onderhoud, van bestendig gebruik en van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting voor Vogelsoorten (artikel 3.1), Habitatrichtlijnsoorten (artikel 3.5) en andere soorten (artikel 3.10) geen ontheffing te worden aangevraagd, mits aantoonbaar wordt gewerkt met deze gedragscode (artikel 3.31). De bewijslast dat correct is en wordt gehandeld volgens de gevolgde gedragscode ligt bij de initiatiefnemer.

Het is ook mogelijk te werken conform een dergelijke goedgekeurde gedragscode zonder deze zelf te hebben opgesteld. Te beïnvloeden soorten dienen dan wel in de gebruikte gedragscode te worden behandeld en er moet een belang zijn voor het project vergelijkbaar met genoemde belangen uit de VRL, HRL of de 'andere soorten'.

Bijlage 4.3 Gebiedsbescherming

De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden. In de Wnb (art. 1.12) wordt ook verordend dat (provinciaal) gebieden aangewezen worden binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Tevens wordt aangegeven dat provincies mogelijkheden hebben ook andere belangrijke gebieden aan te wijzen vanwege hun landschappelijke- of natuurwaarden.

Bijlage 4.3.1 Natura 2000

Nederland en andere EU-landen hebben in overleg met de Europese Commissie speciale beschermingszones aangewezen, de zogenaamde Natura 2000-gebieden. Een overzicht van Natura 2000-gebieden is te vinden op:

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=0>

Habitattoets

Wanneer plannen bestaan een project in of rond een Natura 2000-gebied uit te voeren, neemt de initiatiefnemer contact op met het bevoegde gezag. In principe is dit Gedeputeerde Staten van de Provincie waarin een gebied (grotendeels) ligt.

Indien negatieve effecten van een project niet kunnen worden uitgesloten, dient een toetsing te worden uitgevoerd. Als uit deze toetsing (ook wel 'Habitattoets' genoemd) blijkt dat een plan (mogelijk) significante negatieve gevolgen heeft, vindt de vergunningaanvraag plaats via een 'passende beoordeling'. Daarbij moeten ook cumulatieve effecten zijn meegenomen.

Alleen als uit de passende beoordeling met zekerheid blijkt dat geen significante gevolgen zullen optreden, of als het gaat om activiteiten met een groot openbaar belang en waarvoor geen alternatieven zijn, wordt vergunning verleend.

Als uit de 'Habitattoets' blijkt dat een activiteit negatieve gevolgen kan hebben die niet significant zijn, vindt de vergunningaanvraag plaats via een verslechterings- en verstoringstoets. Bij deze toets wordt via een uitgebreide effectbeoordeling nagegaan of activiteiten een kans met zich meebrengen op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten. Het bevoegd gezag geeft een vergunning af als de verslechtering of verstoring in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is.

Externe werking

Belangrijk bij de bepalingen rond Natura 2000- gebieden is de 'externe werking'. Dit betekent dat ook projecten buiten het Natura 2000- netwerk met mogelijk negatieve gevolgen binnen het netwerk, getoetst moeten worden aan doelen van betrokken gebied of gebieden. Een bijzondere vorm van externe werking is de (extra) uitstoot van stikstof door een project die kan neerslaan binnen Natura 2000-gebieden en daar voor schade kan zorgen. Aangetoond moet worden dat geen negatieve gevolgen mogelijk kunnen zijn op Natura 2000-gebieden.

Bijlage 4.4 Overige gebiedsbescherming

Bijlage 4.4.1 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Ingrepen in gebieden die horen bij het Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische hoofdstructuur, EHS) worden in principe niet toegestaan, tenzij bijvoorbeeld uitgesloten is dat de ingreep een negatief effect heeft op het netwerk of de ingreep een groot maatschappelijk belang dient. Getoetst wordt of een ingreep van invloed is op 'wezenlijke kenmerken en waarden', het NNN kent geen toetsing op 'externe werking'. Als een ingreep wordt toegestaan, moeten eventuele nadelige gevolgen zoveel mogelijk worden voorkomen en de resterende schade moet worden gecompenseerd. Uitgangspunt bij het toestaan van ingrepen is dat netto sprake moet zijn van een versterking van het netwerk.

Bijlage 4.4.2 Overige natuurwetgeving

Naast de behandelde wetgeving zijn soms andere gebied beschermende bepalingen van kracht. Dit kunnen regionale of provinciale plannen of visies zijn die gebieden of soorten (extra) beschermen. Een voorbeeld hiervan zijn de 'weidevogelleefgebieden' van de Provincie Noord-Holland. Per plangebied zal op maat moeten worden nagegaan of dergelijke bepalingen aan de orde zijn.

Bijlage 4.5 Procedure

Als bij aanvang van een project niet uitgesloten is dat beschermde soorten voorkomen of negatieve effecten op beschermde gebieden

Figuur 2.
Stappenplan
procedure
ecologisch
onderzoek en
ontheffing

kunnen optreden, is een ecologische *quickscan* nodig en dient het stroomschema uit Figuur 2 te worden gevolgd.

Als op grond van deze *quickscan* de aanwezigheid van dergelijke soorten of gevolgen niet zijn uit te sluiten én wordt gezien dat negatieve effecten kunnen optreden, is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Tijdens het vervolgonderzoek wordt het plangebied geïnventariseerd op de mogelijk aanwezige beschermde soorten. Indien aangetroffen worden de gebruiksfuncties van deze soorten in beeld gebracht. Vervolgens wordt opnieuw onderzocht of negatieve gevolgen mogelijk zijn door uitvoering van de plannen.

Bijlage 4.5.1 Ontheffingsaanvraag Wnb

Als stap 4a uit het stroomschema negatief is omdat een project of plan locatie gebonden is en er geen alternatieven zijn, is een

ontheffingsaanvraag waarschijnlijk aan de orde. Een dergelijke aanvraag dient onder andere vergezeld te gaan van:

- ♣ Een projectplan waarin onder meer de locatie, de werkwijze, de te verwachten schade, de te nemen maatregelen, de alternatievenstudie en het wettelijk belang gedetailleerd worden beschreven.
- ♣ Een actuele en volledige inventarisatie naar het voorkomen van beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied (ongeveer 3-5 jaar geldig).

De aanvraag kan voorafgaand aan het aanvragen van een omgevingsvergunning plaatsvinden. De aanvraag wordt gedaan bij de provincie waarin het plangebied is gelegen.

Het is ook mogelijk 'aan te haken' bij het aanvragen van een omgevingsvergunning in het kader van de 'Wet algemene bepalingen omgevingsrecht' (WABO).

Men dient op het digitale aanvraagformulier van het omgevingsloket (OLO) dan aan te geven dat 'Handelingen worden verricht met gevolgen voor beschermde dieren en planten'. Ook hierbij dient een projectplan en inventarisatie bijgevoegd te worden.

De gemeente waarbij de aanvraag is ingediend stuurt de informatie omtrent beschermde flora en fauna naar de provincie die een 'Verklaring van geen bedenkingen' (VVGB) afgeeft als onderdeel van de omgevingsvergunning.

De provincie handhaaft bepalingen uit eventuele ontheffingen en vergunningen en de eventuele werking van de Wnb bij projecten waar geen ontheffing is aangevraagd. Ook het volgen van gedragscodes wordt gehandhaafd door de provincie. Mogelijke sancties zijn geldelijke boetes of het stilleggen van werkzaamheden.

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Hazenkoog 35A
1822 BS Alkmaar

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

www.vandergoesengroot.nl